

”OSASINKO MINÄ OIKEASTI LEIPOA ITSE?”

Lapsilähtöisen toiminnan ohjaaminen ja kehittäminen
kuvallisia leivontaohjeita apuna käyttäen

TEKIJÄ/T: Susanna Koistinen
Miia Laho

Koulutusala			
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala			
Koulutusohjelma			
Sosiaalialan koulutusohjelma			
Työn tekijä(t)			
Susanna Koistinen ja Miia Laho			
Työn nimi			
"OSASINKO MINÄ OIKEASTI LEIPOA ITSE?"			
Lapsilähtöisen toiminnan ohjaaminen ja kehittäminen kuvallisia leivontaohjeita apuna käyttäen			
Päiväys	19.11.2014	Sivumäärä/Liitteet	54/3
Ohjaaja(t)			
Auli Pohjolainen			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t)			
PikkuKengurun Koti Oy			
Tiivistelmä			
<p>Toiminnallisen opinnäytetyömme aiheena oli kehittää lapsilähtöisiä leivontatuokioita päivähoidossa oleville lapsille. Leivontatuokioiden lisäksi kehitimme kuvallisen reseptivihkon, minkä avulla reseptien lukeminen oli helppoa myös lapsille leivontatuokiolla. Reseptivihkon toteutuksessa on huomioitu myös erityisruokavaliota käyttävät lapset. Valmiiksi testattuja reseptejä apuna käyttäen leipominen onnistuu myös erityisruokavaliota käyttäviltä lapsilta.</p> <p>Toiminnallinen opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä PikkuKengurun Koti Oy:n sekä Ylä-Savon ammattiopiston elintarvikealan kanssa. Leivontatuokioihin osallistuneet lapset olivat 5–6-vuotiaita lapsia PikkuKengurun päiväkodista. Tuokioita pidettiin lapsille seitsemän kertaa ja sen lisäksi pidettiin huoltajille kahvittelutilaisuus, missä huoltajat saivat enemmän tietoa opinnäytetyöstämme, etenkin sen toiminnallisesta osasta.</p> <p>Tavoitteena oli tuoda päiväkodille erilaista toimintaa, josta lapset saisivat uusia kokemuksia sekä mahdollisuuksia oppia toiminnan kautta. Kehittämällämme reseptivihkolla halusimme myös olla innostamassa perheitä leipomaan yhdessä ja olla tuomassa helposti luettavia reseptejä käyttöön kenelle tahansa. Toimintana leivonta sopii kaikenikäisille. Kuvallisista ohjeista on apua myös muillekin kuin lapsille, kuten henkilöille joilla on lukemis- ja kirjoittamisvaikeuksia tai heikon suomenkielentaidon omaavan ryhmän ohjaamisessa, jolloin kuvalliset ohjeet tukevat reseptien ohjeiden ymmärtämistä. Arjentaiteiden hiipuminen on nykyään paljon esillä oleva aihe, johon työllämme halusimme vastata. Lapsilähtöisesti toteutettuna leivonta antoi lapselle onnistumisen kokemuksia ja mahdollisuuden oppia asioita tekemällä.</p>			
Avainsanat			
varhaiskasvatus, lapsilähtöisyys, oppiminen, ohjaaminen			

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author(s) Susanna Koistinen and Miia Laho			
Title of Thesis "DO I REALLY KNOW HOW TO BAKE BY MYSELF?" Child-centered activities and developments through the help of pictorial baking guidelines			
Date	19.11.2014	Pages/Appendices	54/3
Supervisor(s) Auli Pohjolainen			
Client Organisation /Partners Day Care Center PikkuKengurun koti Oy			
<p>Abstract</p> <p>The theme for this thesis was to develop child-centered baking activities for children in daycare. In addition, a pictorial recipe book was developed, in which the recipes were easy to read even for children's baking activities. The recipe book's implementation also considered children with dietary needs. The tested recipes as a baking assistance succeeded with those children with dietary needs.</p> <p>The activities for the thesis were done together with Day Care Center PikkuKengurun Koti Oy and Ylä-Savo Vocational College. PikkuKenguru's children, aged 5-6 years old, took part in these baking activities. The children's activities were arranged seven times. In addition, coffee lunch was held for the children's guardians, where they also learned more about the thesis work, particularly the baking activities.</p> <p>The objective was to bring different activities to daycare, where children receive new experiences and possibilities to learn by doing. The wish was to make the developed recipe book exciting for the families to bake together and bring the easy to read recipes to use for anyone. These baking activities fit for people of all age. The pictorial guidelines are helpful not only for kids but also to those with reading and writing difficulties. People with weak Finnish language skills can use the provided pictures to help understand the recipes. The everyday houseworking skills are disappearing fast, and the wish is to bring it to attention. The child-centered implemented baking gave children successful experiences and possibilities to learn by doing.</p>			
Keywords Early childhood education, child-centered, learning, guiding			

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	7
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	9
2.1	Opinnäytetyön tavoitteet	9
2.2	Toimeksiantajan ja opinnäytetyön toiminnalliseen osuuteen osallistuvan lapsiryhmän esittely	10
2.3	Yhteistyökumppani Ylä-Savon ammattiopiston elintarvikeala	11
3	VARHAISKASVATUKSEN MERKITYS LAPSEN KASVULLE JA KEHITYKSELLE.....	12
3.1	Sisällölliset orientaatiot osana toimintatuokioita	13
3.1.1	Matemaattisuus ja mittaaminen	14
3.1.2	Luontokasvatus.....	15
3.2	Deweyn kasvatusfilosofia.....	15
4	LAPSILÄHTÖINEN KASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA	17
4.1	Lapsi kehittyy ja oppii yksilöllisesti	18
4.1.1	Kognitiiviset taidot ja niiden kehittyminen	20
4.1.2	Motoriset taitojen kehittyminen	21
4.2	Lapsen ohjaaminen	21
5	OPINNÄYTETYÖN TOIMINNALLISEN OSUUDEN PROSESSIKUVAUS.....	24
5.1	Suunnitelmallisen työn merkitys leivontatuokioissa	25
5.2	Tiedonkeruu menetelmät ja Demingin ympyrän hyödyntäminen.....	27
5.3	Leivontatuokioiden tavoitteet ja toteutus	29
5.3.1	Ensimmäinen leivontatuokio.....	31
5.3.2	Toinen leivontatuokio	33
5.3.3	Kolmas leivontatuokio ruoka-aineallergia lapsille	33
5.3.4	Neljäs leivontatuokio	35
5.3.5	Viides leivontatuokio.....	36
5.3.6	Kuudes ja seitsemäs leivontatuokio	37
5.3.7	Kahvittelutilaisuus vanhemmille.....	39
5.4	Reseptivihkon kehittäminen	40
6	OPINNÄYTETYÖN ERI OSA-ALUEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	43
6.1	Leivontatuokioiden tavoitteiden toteutumisen arviointi	43

6.2	Reseptivihkon toteuttamisen arviointi	45
6.3	Oman ammatillisen kehittymisen arviointia	46
6.4	Eettisyys ja luotettavuus.....	47
7	POHDINTAA TOIMINNASTA.....	49
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	52

LIITTEET

Liite 1 Tiedote vanhemmille

Liite 2 Videokuvauslupa

Liite 3 Linkki reseptivihkoon

1 JOHDANTO

Tämän päivän keskusteluissa on usein käytössä sana syrjäytyminen. Voit ihmetellä, miten tämä liittyy varhaiskasvatukseen. Tutkimuksissa on huomioitu kuitenkin, että jo lapsena saaduilla lähtökohdilla on vaikutusta myöhemmässä elämänvaiheessa tapahtuville muutoksille. Ulla Härkönen (2012) on tehnyt tutkimuksia kasvatuksen teorioista ja hän on etenkin työkasvatuksen tutkija jo vuosikymmenten takaa Suomessa. Härkönen (2012) kirjoittaa artikkelissaan, että jo lapsena saatu kasvatusta voi olla luomassa lapselle hyvää itsetuntoa sekä on kehittämässä lapsen sosiaalisia taitoja. Kuitenkin perheiden elämässä Härkönen pitää tärkeänä työn merkitystä. Kasvatuksen näkökulmasta työ liittyy hyvin pitkälti työkasvatukseen, mikä tarkoittaa työn vaikuttamista lapsiin sekä työn teon oppimista jo varhaislapsuudessa. Työkasvatus parhaimmillaan voi vaikuttaa lasten sosiaalisuuteen sekä yhteistoimintaan. Työkasvatus vaikuttaa myös lasten omatoimisuuteen, yritteliäisyyteen, itsenäisyyteen, ponnistelukykyyn ja tästä paljon puhutusta avuttomuudesta selviytymiseen. Nämä kaikki ominaisuudet ovat kehittämässä toimintaan sitoutuvaa sosiaalista taitavuutta, mikä taas osaltaan on ehkäisemässä syrjäytymistä.

Arjentaitojen katoamisesta ja samalla uusavuttomuuden lisääntymisestä puhutaan nykyisin mediassa hyvin paljon. On tehty tutkimuksia ja kyselyitä, mistä käy ilmi, että nuoret osaavat yhä vähemmän tehdä tavallisia arjen askareita esimerkiksi keittiössä. Field (2013) kirjoittaa artikkelissaan arjentaitojen hiipumisesta ja siitä, mitä vanhemmat oikeastaan haluavat opettaa lapsilleen. Mitä nykyajan nuoret oikeastaan osaavat tehdä, kun muuttavat omaan asuntoonsa? Taskisen (2010, 30) mukaan lapsi tarvitsee jo pienestä pitäen ikänsä ja kehitystasonsa mukaista vastuuta, joka valmentaa lasta kohti omatoimista ja itsenäistä elämää. Vastuutehtävänä voi olla esimerkiksi kotitöiden hoitaminen. Liiallinen vastuu aiheuttaa lapselle kohtuutonta taakkaa, minkä takia vanhempien tehtävä on huolehtia lapsen suoriutumisesta antamalla lapselle tarvittavaa tukea vastuutehtävän tekemisessä.

Tilastokeskuksen tekemän tutkimuksen (2014) mukaan vanhempien ja lasten välinen yhteinen aika on vähentynyt 10 vuoden aikana. Osa syy yhteisen ajan vähenemiselle ovat perheen jäsenten omat harrastukset (Miettinen & Rotkirch 2012). Puhutaan paljon kiireestä ja perheen yhteisen ajan vähyydestä, ehkä tilanne ei kuitenkaan ole niin huono, kuin kuvitellaan. Väestöliiton ajankäyttö tutkimuksessa todetaan kotona syömisen vähentyneen arkipäivinä ja viikonloppuna. Samalla muualla kuin kotona tapahtuva ruokailu on lisääntynyt. Väestöliiton tutkimuksessa pohditaankin onko perheissä kyse kiireestä vai aikapulasta. Samalla perheet toivovat löytävänsä lisää yhteistä aikaa, joten voimme miettiä olisiko vaikka ruokailu- tai leivontahetki tuomassa perheelle yhteistä aikaa? (Miettinen & Rotkirch 2012.)

Nämä ajankohtaiset aiheet saivat meidät ideoimaan opinnäytetyötä, jolla voimme olla vastaamassa haasteeseen arjentaitojen hiipumisesta sekä pitemmälle ajateltuna ehkäisemässä nuorten syrjäytymistä. Mielenkiintomme aiheita kohtaan heräsi ja suunnittelimme kuinka voimme yhdistää tämän aiheen varhaiskasvatuksikäisille lapsille. Lapset ovat osa yhteiskuntaa, jotka elävät tässä samassa ajassa ja modernin yhteiskunnan hengessä. Monet tämän päivän asiantuntijat ovatkin huolissaan lapsuuden lyhenemisestä ja sen muuttuneesta muodosta. Tutkimuksien mukaan lasten tavalliset arjen

kokemukset ovat vähentyneet ja perheissä haetaan elämyksiä tavalliseen arkeen tekemällä sellaista, mikä ei ole kivaa. Vanhemmat yrittävät luoda lapselle elämyksiä arkeen, vaikka lapsen omaehtoinen leikki on jäänyt vähemmälle tämän myötä. Yhä aikaisemmin lapset joutuvat lähemmäksi aikuisten maailmaan joukkoviestimien välityksellä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 8–9.)

Tutkimustehtävämme oli kehittää päiväkodin päivärytmiin sopivia uudenlaisia toiminnallisia tuokioita. Tuokioiden tavoitteena oli, että lapselle tulisi tutuksi arjen erilaiset askareet sekä tuokiot olisivat myös edistämässä varhaiskasvatusikäisten lasten kehitystä ja oppimista varhaiskasvatuksen perusteisiin pohjautuen. Lapsi tarvitsee kasvunsa tueksi monenlaisia asioita, muun muassa paljon onnistumisen kokemuksia, jotta itseluottamus ja myönteinen minäkuva kehittyisivät ja vahvistuisivat (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 10). Olimme vastaamassa tähän lapsen kasvun ja kehityksen tukemisen tarpeeseen suunnitellussa toiminnallisissa tuokioissa leivontaa apuna käyttäen lapsille.

Asiakastyön ja kehittämistyön osaaminen ovat osa sosionomin (AMK) kompetensseja. Asiakastyön osaamiseen kuuluu tavoitteellinen ohjaaminen, jossa huomioidaan kohderyhmä (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 18–19). Työssämme toimme esille näitä kompetensseja huomioimalla tuokioihin osallistuvan kohderyhmän eli 5–6-vuotiaat lapset ja ohjasimme tuokioita toimintaan osallistuvien lasten kehityksen sekä taitojen mukaan. Lapsen kehitystason tunteminen ohjaa kasvatustyötä, joten opinnäytetyössämme olemme perehtyneet lapsen kehitykseen eri ikäkausina. Kasvattajan tulee tietää lapsuuden eri kehitysvaiheista ja kehitysalueista, jotta hän voi ymmärtää lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä. (Järvinen ym. 2009, 57.) Omien ohjaustaitojen vahvistaminen oli myös yksi tavoitteemme, jota toiminnallisella työllä voi helposti kehittää.

Leivontatuokioiden lisäksi kehitimme ja toteutimme reseptivihkon, jossa on kuvin esitetty reseptien työvaiheet. Ohjeistuksessa on huomioitu myös erikoisruokavaliota käyttävät lapset, koska halusimme vihkoon olevan mahdollisimman monelle lapselle hyödyksi. Reseptivihkon ja toiminnan kehittämisessä käytimme reflektointia työotteita. Leivontatuokioiden aikana kiinnitimme huomiota reseptien toimivuuteen eli olivatko reseptit lapselle ymmärrettäviä. Havainnoimme tuokioissa myös onnistuiko resepteissä olevien työvaiheiden toteuttaminen lapsilta eli saivatko lapset tekemisen kautta onnistumisen kokemuksia, mikä oli tavoitteemme. Opinnäytetyöllämme kehitimme ja kokeilimme erilaista työmenetelmää päiväkotiin sekä lisäksi syntyi työväline avuksi helpottamaan päiväkodin arkea.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyön toteuttamistapa voi olla joko tutkimuksellinen tai toiminnallinen. Työmuotoa valittaessa otetaan huomioon työn tavoitteet ja tilanne, mistä työtä aletaan toteuttaa. Toiminnallisen opinnäytetyön ero tutkimukseen verrattuna on se, että toiminnallisessa työssä voidaan yhdistää konkreettisesti sekä teoriaa että käytäntöä. Toiminnallinen opinnäytetyö voi tarkoittaa esimerkiksi käytännössä toteutettavaa toimintaa tai konkreettisen tuotteen tekemistä, esimerkiksi kansiota tai ohjekirjaa. Käytännön toteutus tulee raportoida tutkimuksellisen viestinnän keinoin. Tutkimuksellisesti kirjoitettu teksti pitää sisällään argumentointia, lähteiden käyttöä ja käsitteiden määrittelyä. Teoriaa ja tietoperustaa apuna käyttäen täytyy perustella valintoja, joita työssä on tehty. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 5–10, 42, 101.) Meidän opinnäytetyössämme toiminnallisuus näkyi sekä leivontatuokioiden ohjaamisena sekä reseptivihkon kehittämistyönä. Yhdistimme työssämme teoriaa käytäntöön toiminnallisen osuuden suunnittelussa, ohjaamisessa ja arvioinnissa. Reseptivihkoa työstäessä käytimme teoriaa apuna.

Opinnäytetyömme koostuu kolmesta osasta, toiminnallisten leivontatuokioiden ohjaamisesta ja toiminnan avulla kehitetystä lapsilähtöisestä reseptivihkosta sekä kirjallisesta raportoinnista. Raportoinnissa on käytetty teoreettisena viitekehyksenä varhaiskasvatusta, lapsilähtöisyyttä, lapsen kasvua ja kehitystä sekä ohjausteorioita. Teoreettinen viitekehys on ollut ohjaamassa kehittämäämme toimintaa sekä tuotetta koko prosessin ajan.

Raportissa tulevat esille myös kaikki kolme osaa. Kuvaamme raportissa teoriapohjaa, mikä oli jäsentämässä työmme toiminnallista osuutta ja mitä havaintoja teimme tuokioiden aikana sekä niiden jälkeen reflektoidessa. Teoriaosuuden jälkeen on raportissa toiminnallisten osuuksien tavoitteet ja toteutuksen kuvaus sekä arviointia tuokioiden onnistumisesta. Reseptivihkon kehittämisestä tuli lopulta myös merkittävä osa työtämme, joten tuomme tässä raportissa esille sen tekemisessä käyttämiämme teorioita ja perustelemme valintoja, mitä olemme vihkoa kehittäessä tehneet. Raportin lähdeuuttelon lopusta löytyy linkki kehittämäämme reseptivihkoon.

2.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyömme tavoitteita olivat lapsilähtöisen toiminnan tietämyksen vahvistaminen päivähoitossa ja tuokioiden ohjaaminen sekä näihin liittyvien teorioiden tutkiminen käytännön työn kautta. Opinnäytetyön tavoitteena oli yhdistää tavalliset arjentaitojen oppimishetket varhaiskasvatuksikäisille lapsille päiväkotiarkeen kuuluviksi sekä samalla olla tuomassa lapsille mahdollisuuksia kehittyä oman kehitystasonsa mukaisesti käytännön tekemistä apuna käyttäen. Tavoitteena oli matemaattisten taitojen sekä luonnontiedon vahvistaminen leivontatuokioilla. Halusimme tuoda lapsille myös mahdollisuuden saada onnistumisen kokemuksia leivontatuokioilla sekä mahdollistaa lapsia oppimaan erittäin tärkeitä taitoja tulevaisuutta ajatellen.

Opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden tavoite oli toteuttaa lapsilähtöistä toimintaa 5–6-vuotiaille lapsille. Toiminnallinen toteutustapa valikoitui jo heti alussa leivonnaksi, sillä se meille molemmille tuttua. Toiselle meistä leipurin työ on entisen ammatin kautta hyvinkin tuttua. Työtämme suunniteltaessa totesimme, että toimintana leipominen on usein mahdollista päiväkodissa ja kotona, mutta kiireessä tulee mieluummin napattua sämpyläpussi kaupasta kuin että sämpylöitä leipoisi yhdessä. Yhdessä leipominen on samalla arjen taitojen opettelua, joita tarvitaan kun nuori muuttaa pois kotoa.

Leivontatuokioiden kehittämisen ja ohjaamisen lisäksi opinnäytetyössämme tuli toinen kehittämis-tehtävä sivutuotteena. Aluksi suunnittelimme leivontatuokioiden tulevan kuvalliset reseptit, mutta toimeksiantajan ideasta kehitimme reseptejä eteenpäin ja teimme niistä tuotteen. Työmme sivutuotteena kehitimme siis lapsilähtöisen reseptivihkon, minkä tarkoituksena on olla tuomassa helpotusta leivontaan niin perheissä kuin varhaiskasvatuksen toimipaikoissa. Tavoitteenamme oli kehittää reseptejä niin selkeiksi, että lapsi voisi itse hahmottaa ja lukea ohjeita. Tavoitteena oli, että leivontatuokiot voisivat olla lapsilähtöisiä jo ohjeista lähtien, eikä aikuisen rooli leivonnassa menisi lapsen edelle. Lapsikin osaa, jos hänelle annetaan mahdollisuus yrittää.

2.2 Toimeksiantajan ja opinnäytetyön toiminnalliseen osuuteen osallistuvan lapsiryhmän esittely

Opinnäytetyömme toimeksiantaja on yksityinen päiväkotikoti PikkuKengurun Koti Oy Iisalmesta. Päiväkotikoti on perustettu Iisalmeen vuonna 2011 ja se tuottaa varhaiskasvatuksen palveluita. Lapsipaikkoja päiväkodissa on tällä hetkellä 63 ja työntekijöitä on 10 eri ammattinimikkeillä, kuten lastenhoitajia, erityisohjaajia sekä sosionomeja ja lastentarhanopettajia. Mukana arjessa on myös paljon harjoittelijoita ja työkokeilussa olevia henkilöitä ja muita vapaaehtoisia. (PikkuKengurun Koti Oy:n www-sivu 2013.)

Lapsiryhmiä päiväkodissa on kolme, mitkä on jaettu ikätason mukaan. Aivan pienimpien ryhmä Sademetsät on alle kolmevuotiaiden 16 paikkainen ryhmä. Pullopuut on 3–5-vuotiaiden ryhmä ja Ulurujen ryhmässä on 5–6-vuotiaita lapsia. Opinnäytetyöhömmme osallistui Ulurut-ryhmä, jossa on 26 lasta. Ryhmässä oli myös monikulttuurisia lapsia sekä ruoka-aineallergisia lapsia, jotka toivat oman haasteensa työhömmme. Huomioimme opinnäytetyössämme ryhmän moninaisuuden ja suunnittelimme toiminnan kaikille lapsille mahdolliseksi. (Hämäläinen 14.4.2014; PikkuKengurun Koti Oy:n www-sivu 2013.)

PikkuKengurun Koti Oy on painottunut toiminnassaan kansainvälisyyteen ja sitä tuodaan esiin päiväkodin arjessa joka viikkoisissa kielikerhoissa. Myös monikulttuurisuutta on päiväkodissa sekä lasten että työntekijöiden taustoissa. Kasvatuskumppanuus on tärkeässä osassa päiväkodin ajatusmaailmaa, se näkyy jokapäiväisessä vanhempien ja päiväkodin tekemässä yhteistyössä. Asioista tiedotetaan molemmiin puolin ja tiedonjakamisenetelmiä on monia. Lasten päivää havainnollistetaan myös valokuvien avulla, joita päiväkodin henkilökunta välittää ja näyttää vanhemmille. (Hämäläinen 14.4.2014; PikkuKengurun Koti Oy:n www-sivu 2013.)

Hämäläinen (14.4.2014) kertoi myös palautteen antamisen molemmiin puolin olevan päiväkodille tärkeä ominaisuus. PikkuKengurun Kodissa lapset oppivat antamaan palautetta toisilleen sekä ohjaajille, mutta myös oppivat samalla ottamaan palautetta vastaan itse. Opinnäytetyötämme ajatellen palautteen antaminen oli erittäin merkittävää. Saimme palautetta toimeksiantajan puolelta meille nimetyltä ohjaajalta sekä saimme myös merkittävää palautetta itse toiminnassa mukana olleilta lapsilta.

2.3 Yhteistyökumppani Ylä-Savon ammattiopiston elintarvikeala

Opinnäytetyössämme oli toimeksiantajan lisäksi yhteistyökumppani Ylä-Savon ammattiopisto. Ylä-Savon ammattiopisto kouluttaa ammattiosaajia eri ammattialoilla ja koulun toimipisteitä on monia. Opinnäytetyömme aikana teimme yhteistyötä ammattiopiston elintarvikealan kanssa koko toiminnallisen prosessin ajan, suunnittelusta toteutukseen. Ylä-Savon ammattiopistolla oli suuri merkitys työllemme, kun saimme leivontatuokioita varten käyttöön heidän tilojaan sekä raaka-aineet leivonnaisiin. (Ysao:n [www-sivut, s.a](http://www.sivut.s.a))

Yhteistyötä ammattiopiston kanssa teimme pääsääntöisesti opettajan ja yhden leipuriopiskelijan Jutta Valtosen kanssa. Hän teki oman opinnäytetyönsä; "Leivontaa lasten kanssa" meidän opinnäytetyöhömmme liittyen. Hänen työnsä tavoitteena oli testata ja muokata reseptit toimiviksi lasten kanssa leipoessa ja tuoda näin oma ammatillinen osaaminen näkyväksi. Hän myös valmisti tuokioita etukäteen laittamalla leivontatuokiolla tarvittavat raaka-aineet esille. Valtonen oli myös mukana leivontatuokioissa kuvaamalla toimintaamme sekä avustamassa leivonnassa, mikäli oli tarvetta. Tätä kautta kuvaamisen mahdollistui erinomaisesti, eikä ohjaajien tarvinnut huolehtia siitä, että saisimme kuvamateriaalia toiminnasta.

3 VARHAISKASVATUKSEN MERKITYS LAPSEN KASVULLE JA KEHITYKSELLE

Varhaiskasvatus on kasvatuksellista vuorovaikutusta, jota toteutetaan pienten lasten eri elämänpiireissä. Varhaiskasvatus on kasvatustieteelliseen ja laaja-alaiseen monitieteiseen tutkimukseen ja tietoon perustuva kokonaisvaltainen näkemys lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen turvaaminen, jota tukee yhteiskunnan tarjoama hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus. Varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmista yhteistoimintaa, jossa lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen merkitys. (Stakes 2005, 11.)

Tärkein vaihe ihmiselle on varhaiskasvatusvaihe. Se antaa pohjan itsetunnon, luovuudelle, tiedonhauille ja sosiaalisuudelle. Kasvattajalla on suuri rooli siinä, millaisen pohjan lapsi saa elämälleen. Lapsen edessä on tärkeää olla nöyrä ja erilaisuuden tulisi olla rikkaus sekä kasvun hitaus on hyväksyttävä asia. Auktoriteetilla, leikin ja toiminnallisuuden merkityksen ymmärtämisellä voidaan taata lasten aito osallisuus ja turvallisuuden tunne lapsuudessa. Aikuisen tehtävä on määritellä kasvatuksen ja toiminnan tavoitteet ja hänellä tulisi olla jatkuvasti halua kehittää itseä lasten kohtaamisessa ja innostamisessa. (Jantunen 2011, 11.)

Päivähoitolaki määrittelee varhaiskasvatukselle seitsemän eri kasvatustavoitetta, mitkä kertovat mihin kasvatuksella pyritään. Tavoitteita ovat fyysinen, sosiaalinen, emotionaalinen, älyllinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollinen tavoite, joita myös päiväkodin arjessa pyritään edistämään mahdollisuuksien mukaan. Nämä tavoitteet ja osatavoitteet ovat syntyneet yhteistyössä lapsitutkimuksien ja vanhempien kanssa. On kuitenkin huomioitava, että pelkät tavoitteet eivät riitä, vaan tarvitaan kasvatusmenetelmiä, joilla pyritään tavoitteisiin. Yleisimmät kasvatusmenetelmät ovat leikki, perushoito, opetus ja työ. Varhaiskasvatussuunnitelmissa menetelmät ovat toiminta-alueen nimellä, joita käytetään tasavertaisesti päivähoidon arjessa. Kasvatustavoitteet ja toiminta-alueet kietoutuvat sisällöllisesti eri teemojen, aiheiden ja projektityöskentelyn ympärille muodostettuun toimintaan. (Järvinen ym. 2009, 130–131.) Lapsille suunnatut leivontatuokiot olivat opettamassa lapsille uusia asioita sekä toisena käytössä olevana menetelmänä on myös työkasvatus. Järvisen ym. (2009, 131) mukaan ympäristöllä, missä lapsi toimii päivittäin, on keskeinen merkitys. Toiminnassamme ympäristönä oli keittiö ja leipomotilat, joten lapsi oppi toimimaan myös erilaisessa, uudessa ympäristössä.

Varhaiskasvatuksessa oleellista on kasvatuskumppanuus, joka on vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteää yhteistyötä. Sen tarkoituksena on taata lapsen kasvu ja kehitykselle mielekäs kokonaisuus, joka tukee lapsen yksilöllisiä kehityspiirteitä. Ohjaavana tekijänä on lapsilähtöisyys, joka näkyy käytännön toiminnassa siten, että kasvatusta tarkastellaan lapsen kautta. (Häkkinen, Kuokkanen & Virolainen 2006, 26–27; Stakes 2005, 11.) Opinnäytetyömme toiminnallisessa osuudessa toteutimme myös kasvatuskumppanuutta järjestämällä viimeisen toimintakerran eli kahvitteilutilaisuuden leivontatuokioihin osallistuneiden lasten huoltajille. Mielestämme oli tärkeää, että lapset pääsivät itse kertomaan vanhemmille mitä he ovat tehneet leivontatuokioilla. Tässä tilaisuudessa myös aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus sai vahvistusta.

Varhaiskasvatuksen toiminnan lähtökohtana on tasa-arvoinen toiminta, joka on kirjattu päivähoitoa ohjaaviin toiminta- ja opetussuunnitelmiin. Arvopohjan varhaiskasvatustyölle luovat kunnioituksen, oikeudenmukaisuuden, vapauden ja tasa-arvo kysymysten pohtiminen päivähoitoon arjessa. Kasvatuksen lähtökohtana on erityisesti poikien ja tyttöjen tasa-arvoinen kohtelu (Ylitapio-Mäntylä 2011, 276). Tasa-arvoisen toiminnan toteuttamiseksi kehittämäämme toimintaan otettiin mukaan koko päiväkodin ryhmä. Jokaista lasta kohdeltiin tasa-arvoisesti ja kaikille ryhmän lapsille annettiin samankaltainen mahdollisuus osallistua leivontatuokioihin. Leivontatuokioissa toimintaan osallistuminen perustuu vapaa-ehtoisuuteen, eikä kaikkea ollut pakko tehdä, jos se ei tuntunut lapsesta hyvälle. Ohjaajat kannustivat kuitenkin lapsia kokeilemaan erilaisia asioita. Leivontatuokioille osallistuvissa pienryhmissä oli sekä poikia että tyttöjä. Joillakin leivontatuokioilla oli pojista ja tytöistä muodostettuja sekaryhmiä tai toisella kertaa vain tytöistä tai pojista muodostettuja ryhmiä sen mukaan ketkä milloinkin pystyvät osallistumaan toimintaan.

Järvinen ym. (2009, 84–85) kirjoittavat kirjassaan yhdestä varhaiskasvatuksen ja päivähoitotoiminnan merkittävistä uran uurtajasta, joka on Friedrich Fröbel (1782–1852). Fröbel on luonut pohjan varhaiskasvatuksen tieteenalalle, hänen keskeisenä ajatuksena oli kehittää ja tukea lasten henkisiä toimintoja. Fröbel on luonut muodon koulun edeltävälle lasten yhteisölle ja yhteisökasvatukselle, kodin rinnalle nousi kasvattajaksi julkinen instituutio, mikä muutti kasvatuksen yhteisölliseksi toiminnaksi. Pohtiessaan varhaiskasvatusta Fröbel pitää tärkeänä, että huomioidaan lapsille ominainen toiminta. Hänen ohjaamisessa korostui oppimaan oppiminen ja kädentaidot. Fröbelin ajatukset ohjaamisesta korostui myös meidän toiminnallisissa leivontatuokioissa, missä lapsilla oli mahdollisuus oppia taitoja erilaisin keinoin.

3.1 Sisällölliset orientaatiot osana toimintatuokioita

Varhaiskasvatuksen sisältö koostuu erilaisista keskeisistä orientaatioista, joiden tarkoituksena on valmiuksien hankkiminen, jotta lapsi pystyy perehtymään, ymmärtämään ja kokemaan ympäröivän maailman erilaisia ilmiöitä. Ne ohjaavat kasvattajaa ja auttavat seuraamaan lapsen yksilöllisen kehityksen etenemistä. Orientaatioissa lapsella ei ole suoritusvaatimuksia ja niiden aiheet, ilmiöt ja sisällöt yhdistetään lapsen arkeen, lähiympäristöön ja konkreettisiin kokemuksiin, mikä auttaa lapsia luomaan omia käsityksiä ja havaintoja. (Stakes 2005, 26–27.)

Orientaatiot täydentävät toisiaan ja ne eivät ole oppisisältöjä, eikä niiden perusteella aseteta tavoitteita lapselle. Orientaatiot ovat paremminkin kasvattajan työvälineitä, joita käyttäen kasvattaja voi rikastuttaa lapselle ominaisia tapoja toimia. Ymmärtääkseen sisällöllisten orientaatioiden merkityksen varhaiskasvatuksessa, kasvattajan täytyy tuntea lapselle tavanomaiset tavat toimia. Tiivistettynä lapselle ominaista on leikkiä, liikkua, tutkia ja olla luova. Kasvattajan tulee antaa lapselle mahdollisuus toimia hänelle ominaisella tavalla. Myös vanhemmille tulee kertoa varhaiskasvatuksen nykyisistä orientaatioista sekä antaa heille mahdollisuus keskusteluun sisältöjen uudistuksista. (Järvinen ym. 2009, 132.) Leivontaan sisällytettäviä orientaatioita voivat olla esimerkiksi matemaattiset-, luonnontieteelliset- ja uskonnollis-katsomukselliset orientaatiot. Opinnäytetyömme toiminnallisia osuuksia ohjatessa käytimme matemaattis- ja luonnontieteellistä orientaatiota ohjaajan työvälineenä.

Vilén ym. (2006, 231) ovat tutkineet lasten kanssa leivonnalla olevan merkitystä oppimiseen. Leivonta ja siihen liittyvä toiminta, kuten marjojen kerääminen piirakkaa varten, kehittävät lasta monipuolisesti. Leipoessa lapsi opettelee silmien ja käden yhteistyötä, lukemaan ohjeita ja mittaamaan. Oppinäytetyöme leivontatuokioissa ohjeiden lukemista opeteltiin kuvitetuilla ohjeilla, jotka tukivat lukemaan oppimista ja auttoivat lasta ohjeen ymmärtämisessä, jos lukutaito ei ollut vielä kehittynyt. Leivontaa apuna käyttäen voidaan opettaa fysiikan ilmiöitä, kuten hiivan vaikutusta taikinaan tai terveellisestä ruokavaliosta. Leivontaan voidaan myös liittää uskonnollisuutta, jota tuodaan leivontaan mukaan erilaisten kirkollisten juhlien aikana, kuten pääsiäisen aikaan

3.1.1 Matemaattisuus ja mittaaminen

Yksi Stakesin (2005) varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainituista orientaatioista on matemaattinen orientaatio, joka näkyi myös leivontatuokioissamme mittaamisena, vertaamisena, määrinä ja lukuina. Vuorion (2010, 135) mukaan jo varhaislapsuudessa luodaan pohjaa lapsen matemaattisen tieto- ja taitoalueen kehittymiselle, jolle myöhemmin matemaattinen tieto rakentuu. Sosiaalinen vuorovaikutus sekä lapsen yksilölliset taipumukset ovat keskeisessä osassa varhaisessa vaiheessa matemaattisten taitojen kehittymiselle. Parhaimpina opettajina ovat arkiset tilanteet, johon myös leivonta ja ruuanlaitto kuuluvat.

Matematiikkaan tutustuminen ja sen oppiminen ei ole vain numeroita ja lukuja, vaan sen oppiminen edellyttää käsitteiden oppimista ja ymmärtämistä. Käsitteitä ovat asiat, esineet, ilmiöt ja tapahtumat, joita varhaiskasvatuksessa opetetaan lapselle havaintojen, esineiden ja tilanteiden kautta. Ominaisuuskäsitteiden hallinta on arjen matematiikassa tärkeää. Näitä käsitteitä ovat muun muassa paljon, vähän, enemmän ja vähemmän. (Vuorio 2010, 137.) Matemaattis-loogista ajattelua voidaan lisätä kiinnittämällä lapsen huomiota arjen ja ympäristön matemaattisiin ilmiöihin, kuten kysymällä lapselta montako jotain on, minkä muotoinen se on ja missä asia sijaitsee. Näin ollen samalla kun lapsi tutustuu matemaattisuuteen, lisätään hänen kielellisiä taitojaan ja käsitteiden ymmärtämistä konkreettisten tilanteiden kautta lapsen havainnoissa ympäristöään. (Vuorio 2010, 140–141.)

Vuorio (2010, 141–141) toteaa teoksessaan myös, että mittaamisessa yhdistyy vertailu ja laskeminen. Vuorion mukaan lapsen on saatava paljon kokemusta mittaamisesta, jotta lapsi ymmärtää vertailun, mittaamisen ja laskemisen yhteyden. Varhaisimmassa vaiheessa lapselle kokemukset mittaamisesta eivät ole numeerisia vaan ne ovat enemmän asioiden vertaamista keskenään. Lapsi voi esimerkiksi verrata oman kenkänsä kokoa aikuisen kengän kokoon ja huomata, että hänen kenkänsä on kevyempi ja pienempi.

Varhaisessa vaiheessa mittaamiskokemuksia syntyy henkilökohtaisia mittoja, kuten jalkaa ja askelta käyttäen. Massaa ja vetoisuuksia opetellaan erilaisia purkkeja, kulhoja, kiviä ja palikoita apuna käyttäen. Nämä omakohtaiset kokemukset auttavat lasta ymmärtämään mittaamisen periaatteen. Mittaamisen apuna lapsi tarvitsee lukujonotaitoa laskemiseen, mutta jos lukujonotaito ei yllä pitkälle on kasvattajan autettava lasta. (Vuorio 2010, 147.)

3.1.2 Luontokasvatus

Luonnontieteellinen orientaatio on myös yksi leivontaan sisällytettävistä orientaatioista. Sen tarkoituksena on saada lapsi oppimaan, huolehtimaan ja ymmärtämään luonnon merkityksestä (Matikainen 2008, 156). Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa (Stakes 2005, 28) on huomioitu luontokasvatus. Luonnonilmiöihin tutustutaan havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla. Tähän orientaatioon liittyvät moninaiset ilmiöt ja aiheet, kuten vuodenaajat, eläimet ja kasvit, esiintyvät lapsen lähiympäristössä sekä sisällä että ulkona. Ohjaajat sisällyttivät leivontaan luonnontieteellisen orientaation opettamalla lapsille erilaisia marjoja, sieniä ja kasveja sekä tutustumalla niiden kasvu-ympäristöön.

Luonnontieteellisiä orientaatioita kehittämällä voidaan kehittää myös lapsen muita taitoja. Marjojen kerääminen leivontaa varten kehittää lapsen karkeamotorisia taitoja, esimerkiksi metsässä liikkuesssa lapsi voi harjaannuttaa tasapainoaan ja koordinaatiotaan. Metsä ja lähiympäristö tarjoavat lapselle luontokokemuksia, joihin lapsi voi tutustua havainnoimalla ja tutkimalla. (Vilén ym. 2006, 231.) Tämä omakohtainen ja tekemällä oppiminen kuuluu kognitiiviseen oppimisteoriaan, joka korostaa tiedon organisointia ja sen prosessointia eli mitä oppija tietää ja miten hän on tietämykseensä päätenyt. Kognitiivisen teorian mukaan oppija on aktiivinen toimija tiedon hankinnassa. (Kronqvist 2011, 19.)

Leivonnan kautta lapselle voidaan opettaa myös kestävää kehitystä ja kierrättämisen tärkeyttä (Matikainen 2008, 157). Opinnäytetyömme leivontatuokioissa syntyi erilaista jätettä, kuten kananmunan kuoria ja erilaisia pakkausmateriaaleja, jotka täytyi laittaa oikeaan roska-astiaan. Ohjeistimme lapsia siinä, mihin roska-astiaan mikäkin roska laitetaan. Matikainen (2008, 157) toteaa, että jätteiden lajittelulla lasta tutustutetaan myös luonnossa tapahtuvaan ilmiöön, maatumiseen. Kestävä kehitys tuotiin lapsille esille leivontatuokioissa myös kertomalla, että aamupalalta jäänyttä puuroa voidaan käyttää leivonnassa esimerkiksi sämpylätaikinan pohjana. Kestävä kehitys pidetään ympäristökasvatuksen uutena ilmentymänä, johon sisältyvät myös etiikka ja tasa-arvo (Matikainen 2008, 157).

3.2 Deweyn kasvatustilosofia

Toiminnastamme löytyi paljon yhtäläisyyksiä Deweyn kasvatustilosofiaan. Opetuksen lähtökohtana ovat lapsen aikaisemmat kokemukset, tavat ja tottumukset, joita syvennetään asteittaisesti ja niiden tarkoitus on kuulua selkeästi lapsen arkitodellisuuteen, elämään kotona, sekä esimerkiksi päiväkodissa. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 43–44.) Leivonta arkisena toimintana edistää oppimista ja siinä yksilö voi toimia yhdessä ryhmän kanssa, missä yhdistyy Deweyn ajatus ihmisestä sosiaalisena toimijana.

John Dewey (1859–1952) kasvatustilosofia ja progressiivinen pedagogiikka eli vaihtoehtopedagogiikka ovat vaikuttaneet nykypäivän konstruktivistisen varhaiskasvatuksen pedagogiikan muotoutumiseen. Hänen ajatuksensa on vaikuttanut voimakkaasti lapsikeskeisen ajattelun muotoutumiseen

koko 1900-luvun ajan. Deweyn mukaan oppiminen on ongelmaratkaisua, jossa uudet tilanteet luovat aiemmin opitun perusteella erilaisia odotuksia ja hypoteeseja. Hänen mukaansa opettajan rooli oppimistilanteissa on vähäinen, mutta opettajalla on kuitenkin tehtävänsä ryhmätoiminnan ohjaajana. Opettajan tehtävänä on suunnitella oppimistilanteita lasten taitojen, tietojen ja tarpeiden perusteella niin, että toiminta antaa mahdollisuuden yksilölliselle toiminnalle ja kokemukselle. (Hujala ym. 2007, 43–44.)

Deweyn mukaan kasvavalla ihmisellä on neljä perustarvetta, joita ovat halu sosiaalisuuteen, rakentamisen ja luomisen halu, taiteellisuuden halu sekä halu tutkia ja keksiä asioita. Deweyn pedagogiikka on rakennettu lasten perustarpeiden pohjalle. Sosiaalisuuttaan lapsi pääsee toteuttamaan ryhmätyöskentelyssä, luomisen tarvetta ohjaamalla lasta tekemällä oppimiseen, taiteellisuutta piirtämällä ja muovailemalla. Uteliaisuuttaan ja keksimisen tarvetta lapsi pääsee toteuttamaan tutustumalla lähiympäristöön ja sen elämään. (Ojala 1993, 103.)

4 LAPSILÄHTÖINEN KASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA

Lasten toiminnallisuuden korostaminen ja heidän mahdollisuus osallisuuteen ovat jatkuvasti kasvavan kiinnostuksen kohteena sekä varhaiskasvatustieteessä että käytännön kentällä ja erilaisissa varhaiskasvatus- ja lapsuustutkimuksissa. Tutkimuksilla ja erilaisilla kokeiluilla on pyritty lisäämään ymmärrystä siitä, miten lapset tulevat kuulluksi ja voisivat vaikuttaa omaan arkeensa sekä olla aktiivisesti rakentamassa omaa lapsuuttaan. On myös kehitetty metodeja, jossa lapset voivat toimia informaattoreina ja kanssatutkijoina tuoden omaa perspektiiviään lapsuutta, kasvatusta, oppimista ja kehitystä koskeviin tutkimuksiin. (Turja 2010, 30.)

Lapsilähtöinen toiminta on varhaiskasvatuksen perusta. Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen lapsen ikäkauden mukaisella tavalla tarkoittaa lapsilähtöistä toimintaa. (Lautela 2011, 31.) Jokainen lapsi tulee kohdata sekä kunnioittaa yksilönä sekä hyväksyä sellaisena kun hän on, toteaa Kalliala (2008, 22) teoksessaan. Hän selventää, että lapsilähtöisyys on lapsen yksilöllisyyden kunnioittamista sekä tarpeiden tunnistamista. Lapsen huomioiminen yksilönä on tärkeää ja on siis muistettava, että lapsi ei ole vain osa ryhmää. Tämä tulee huomioida myös toimintaa suunnitellessa ja spontaaneiden oppimistilanteiden luomisessa. Omaehtoinen oppiminen on lapselle merkityksellistä ja sitä lapsi kokee parhaiten leikissä, siksi leikki on lapselle tärkeää.

Lapselle lapsilähtöisyys merkitsee mahdollisuutta kehittää omaa toimintaa, ajatteluaan, ilmaisuaan sekä tunteita. Lapsilähtöinen työskentelytapa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa korostaa opettamisen sijasta tutkimista, oppimista ja tekemistä. Oppimisessa on tärkeässä osassa lapsen aktiivinen toiminta, elämyksellisyys, leikki ja sopivan haasteelliset tehtävät. Lapsilähtöinen toiminta vaatii aikuiselta myös nopeasti muuttuvien tilanteiden hallintaa ja tilannehuumoria. Kasvattajalla on kuitenkin vastuu siitä, mistä asiasta on soveliaista laskea leikkiä ja mistä ei. (Järvinen ym. 2009, 35.)

YK:n lastenoikeuksien julistuksessa on artikla lasten osallisuudesta, mikä on ohjaamassa lapsilähtöistä toimintaa. Siinä kehoitetaan aikuista huomioimaan, että lapsella on oikeus ilmaista mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa. Lapsella on myös mielipiteitä, jotka täytyy ottaa huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Lapsella tulee olla mahdollisuus saada tietoa sellaisista asioista, jotka ovat tärkeää hänen kehitykselleen ja hyvinvoinnilleen. Lapsen oikeuksien sopimuksessa korostetaan perinteisen hoidon, huolenpidon ja suojelun lisäksi myös lasten osallisuutta, osallistumista sekä vaikuttamista. Myös lapsen asemaan ja osallisuuteen yhteiskunnallisten voimavarojen jaossa on kiinnitettävä huomiota. (Unicef. Lastenoikeuksien sopimus. 12., 13. & 17. artikla.) Myös Turja (2010, 30) toteaa, että lapsen kanssa työskentelevä aikuinen joutuukin jatkuvasti miettimään ja tasapainoilemaan sen suhteen, missä asioissa lapsi tulisi nähdä osaavana ja pätevänä toimijana. Aikuinen joutuu myös miettimään, milloin lapsi tarvitsee huuletonta lapsuutta ja milloin lapsi taas tarvitsee aikuisen suojaa, turvaa ja hoivaa. Mitä nuoremasta lapsesta on kyse, sitä enemmän aikuiset luonnollisestikin ottavat vastuuta lapsen elämästä, niinpä lasten ääni tulee suodattuneeksi aikuisten omien intressien ja tulkintojen läpi.

Lapsilähtöisessä ajattelussa lapsi tulee kuulluksi itse lapsena, eikä pelkästään opetussuunnitelman mukaisten asioiden rajaamissa kehyksissä. Lapsilähtöisen kasvatuksen näkökulmasta kiinnostavinta ei ole se, mitä on hyvä opetus ja miten opettaja toimii, hyvin vai huonosti. Tärkeintä on, että saataisiin lasten intressit näkyviksi mahdollisimman monipuolisesti. Lapsilähtöinen toiminta ohjaa aikuisten tehtäviä ja merkitystä, se muuttaa väistämättä kasvattajien työtehtäviä ja roolia. Lapsilähtöisellä toiminnalla on yksi mahdollisuus lisätä kansalaisten aktiivisuutta ja vaikuttavuutta omaan elämäänsä. Lapsilähtöistä varhaiskasvatusta pidetään yhteiskunnallisesti aktiivisena ja sen tavoitteena on sosio-kulttuurinen innostaminen. Lapsilähtöisessä kasvatuksessa tärkeässä osassa on aikuisen ja lapsen välinen tasavertainen yhteistyö. Kinoksen (2002, 125) tekemien havaintojen mukaan on olemassa kaksi strategiaa lapsilähtöisen toiminnan ohjaamisesta. Ensimmäisen strategian mukaan lasten ohjaaminen on aikuisen suunnittelemaa, missä käytetään paljon oppikirjoja, opetus- tai varhaiskasvatussuunnitelmia päätösten teossa. Tässä tavoitteena on se, että pyritään mahdollisimman hyvin huomioimaan lapsiryhmän tarpeet ja ryhmään kuuluvien lasten kehitystaso. Toinen strategia on, että lapset ideoivat, suunnittelevat ja pääsääntöisesti vastaavat itse toteutuksesta. Opettajilla on tässäkin tapauksessa tärkeä rooli olla syventämässä oppeja lapsille. Opettajat siirtävät asiat, mitkä ovat tulleet esille teoreettiseen maailmaan ja analysoivat dokumentoinnin avulla saatua aineistoa. Ongelma tosin on tulkinnan luotettavuus, kun opettaja joutuu tekemään tulkinnann lasten mielenkiinnon perusteella. (Kinos 2002, 124–127.)

Kinos (2002, 120) kertoo tutkimuksessaan lapsilähtöisyyden käsitteestä, että se on ollut myös monin tavoin kritisoitu. Aluksi lähes kaikki olivat lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen kannattajia ja päiväkotien huoneentauluissa sekä juhlapuheissa oli tämä käsite esillä yhdessä lapsikeskeisyyden kanssa. Kritiikkiä lapsilähtöisestä toiminnasta tuli useaan otteeseen 1990-luvulla, esimerkiksi esiopetusinnostus käänsi keskustelut lapsilähtöisestä varhaiskasvatuksesta kriittiseksi. Kritiikkiä on tullut esimerkiksi siitä, että lapsilähtöinen kasvatus väheksyy joitakin kasvatuksen osatekijöitä. Lapsilähtöisestä toiminnasta on annettu esimerkiksi seuraavanlaista kritiikkiä: ”Lapsilähtöinen kasvatus on vahva metodeiltaan, mutta heikko tavoitteiltaan”. Nykyäänkin lapsikeskeisyys ja lapsilähtöisyys ovat ongelmallisia uusien käytäntöjen kehittämisen välineitä, sillä monet kysymykset jäävät avoimeksi. Kasvattaja joutuu miettimään, millainen suhde on kehityksellä ja oppimisella tai mikä on aikuisen ja mikä toisen lapsen merkitys lapsen oppimisessa. Kuinka lapset oppivat ja mikä on pedagogiikan suhde toivotuun yhteiskunnalliseen kehitykseen, on myös kysymys, jota kasvattajan tehtävässä toimiva joutuu pohtimaan.

4.1 Lapsi kehittyä ja oppii yksilöllisesti

Tutkija Margaret Mead on todennut, että meistä jokainen on ehdottoman ainutlaatuinen – samoin kuin kaikki muutkin. Tarvitsemme tietoa muun muassa persoonallisuudesta, että voimme ohjata ja ymmärtää lasta yksilöllisesti. Lapsikäsitely eli käsitys lapsesta sekä lapsen olemuksesta nousee holistisesta ihmiskäsityksestä, mikä tarkoittaa lapsen näkemistä kokonaisvaltaisesti psyykkisenä, fyysisenä ja sosiaalisena yksilönä. Lapsi kasvaa ja kehittyä omaan tahtiinsa, johon hän tarvitsee aikuista, joka näkee lapsen yksilölliset tarpeet, persoonallisuuden sekä kehitystason. Tieto lapsen kehityksestä auttaa näkemään lapsen yksilönä ja toimimaan kasvattajana sen mukaan. Lapsuus on jokaiselle

oma ja ainutlaatuinen elämänvaihe, mitä tulee kunnioittaa sekä vaalia. Kasvatuksen ollessa lapsilähtöistä, lapsi saa kasvaa vapaasti ja kasvattajan tärkein tehtävä on olla turvaamassa lapselle lapsuus sekä taata lapselle kasvurauha. Lapselle on tärkeää saada hyväksyntää eri sukupolven ihmisiltä, läheisiä ihmissuhteita, vuorovaikutusta ja huolehtivia aikuisia lapsuutensa aikana. Kasvatuksen tavoitteena on hyvinvoiva lapsi. (Järvinen ym. 2009, 8; 32.)

Valitsimme opinnäytetyöhömme lapsiryhmän sen mukaan, kenellä olisi mahdollisuus ja riittävä taito osallistua käytännössä leivontatuokioihin. Järvinen ym. (2009, 62–63) toteaa kirjassaan, että 5–6-vuotias lapsi ihmettelee ja tutkii ilmiöiden syntyä. Järvisen kirjassa todetaan myös, että tämän ikäisellä lapsella on omatoimisuutta, aloitteellisuutta ja sopeutumiskykyä uusiin tilanteisiin. Sopivan kokoiset oikeat työt ja niiden loppuun saattaminen ovat 5–6-vuotaille lapsille merkittäviä onnistumisen kokemuksen luojia. Tähän kehitystasoon kuuluu myös numeroiden ja kirjainten oppiminen sekä vertailu ja lajittelu, lapsi myös oppii uusia käsitteitä jatkuvasti. Lapsi nauttii askartelusta, muovailusta, rakentelusta, piirtämisestä, helmien pujottelusta lankaan, maalaamisesta ja pienistä työtehtävistä, esimerkkinä leipominen ja astioiden peseminen. Opinnäytetyömme käytännön osuutta suunnitellessa otimme huomioon 5–6-vuotiaiden lasten kehitykseen tason ja suunnittelimme toiminnan niin, että se olisi lapselle mieluisaa ja lapsi kehittäisi taitojaan leivontatuokioilla.

Mitä oppiminen on, miten oppiminen tapahtuu ja miten oppimista voidaan parhaiten edistää? Nämä kysymykset vastaavat siihen, millainen oppimiskäsitys on kasvattajalla. Eri oppimiskäsitykset eivät sulje pois toisiaan vaan ovat toistensa rinnalla käytössä. Ei ole olemassa vain yhtä mallia ja ratkaisua, miten kasvattaja mahdollistaa lapsen oppimisen. Oppimiskäsitysten taustalla on ajatus siitä, mitä tieto on ja kuinka sitä voidaan ymmärtää. Oppimiskäsityksiin vaikuttavia tekijöitä ovat myös yhteiskunnan asettamat normit, säännöt ja odotukset kasvatukselle, opetukselle ja koulutukselle. (Järvinen ym. 2009, 116.)

Kinos (2002, 130) on tutkinut lapsilähtöistä kasvatusta, hän kuvaa tutkimuksessaan koko oppimisprosessia, mikä ihmisellä elämänsä aikana on. Oppimista voidaan kutsua prosessiksi, jossa lapsi on aktiivinen toimija. Lapsen tyylejä oppia ovat kokemalla oppiminen, kysymysten asettaminen ja niihin vastaaminen. Oppimismotivaatio lisääntyy, jos lapsi itse tekee aloitteita toiminnasta. Lapsuudella on omat ikäkauteen kuuluvat merkitykset, joihin pitää antaa niille kuuluva paikka. Kasvattajan on myös muistettava että lapsen kehitys ja kasvu eivät ole vain muuttumista ”vajaatilasta” kohti ”kypsää” aikuisuutta.

Lapselle oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, sillä oppiessaan lapsi käyttää apuna kaikkia aistejaan. Lapsen luontainen uteliaisuus, oppimisen ja kertaamisen halu sekä lapsen aktiivisuus ja kiinnostuneisuus edistävät lapsen oppimista. Mielekäs ja merkityksellinen tapa toimia saa lapsen kokemaan onnistumisen ja oppimisen iloa. Lapselle ominaiset tavat kuten leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja erilaiset ilmaisumuodot esimerkiksi maalaaminen ovat lapselle mielekkäitä tapoja, jolloin ne auttavat lapsen oppimista. (Stakes 2005, 18.) Koivunen (2009, 38–39) toteaa teoksessaan, että lapsen onnistumisen kokemukset lisäävät itseluottamusta ja vahvistavat minäkuvaa myönteiseksi. Onnistumisen kokemuksia lapsi saa kehitystasolleen sopivasta toiminnasta ja hänen toimintaansa

sekä innostuneisuuttaan kiitetään. Harvoin onnistumisen kokemuksia saava lapsi tarvitsee onnistumisen kokemuksia, joita kasvattaja voi antaa antamalla lapselle tehtäviä, joista tietää lapsen suoriutuvan. Uusia taitoja opeteltaessa ei välttämättä tapahdu oppimista, mutta tekemisen kautta tulevat onnistumisen kokemukset ovat silti merkittäviä lapselle. Onnistumisen kokemusten saaminen luo lapselle motivaatiota, joka toimii oppimisen edistäjänä.

Lapsi tutkii itseään ja ympäristöään uupumatta. Hän käyttää tutkiessaan kaikkia aisteja, kyselee, pohtii ja on utelias. Kasvattajan on arvostettava lapsen ihmettelyä, jotta lapsi tuntee että hänen ihmettelynsä on tärkeää ja arvokasta. Varhaiskasvatusympäristö pitää luoda sellaiseksi, että lapsella on tarpeeksi mielenkiintoista kosketeltavaa, maisteltavaa, haisteltavaa, katseltavaa ja kuunneltavaa. Kiireettömyys ja kasvattajan hankkimat innostavat materiaalit tai ohjatut tuokiot antavat tilaa ihmettelylle. (Järvinen ym. 2009, 132.) Leivontatuokiot antoivat lapselle hyvän mahdollisuuden toimia hänelle ominaisella tavalla, tutkimalla uusia asioita ja ihmettelemällä sekä kyselemällä.

4.1.1 Kognitiiviset taidot ja niiden kehittyminen

Kyrö-Ämmälä (2008, 26–31) on kirjoittanut teoksessaan jokaisen lapsen yksilöllisestä kehityksestä sekä ainutlaatuisuudesta. Hänen mukaansa jokainen syntyvä lapsi on ainutlaatuinen ja hänestä kehittyy ajatteleva, havaitseva, tunteva, muistava, oppiva ja puhuva olento. Kognitiivinen kehitys eli tiedon käsitteleminen alkaa jo heti ensimmäisistä päivistä, kun vauva alkaa havainnoida ja tutkia maailmaa. Ensimmäiset ikävuodet ovat merkittäviä kognitiiviselle kehitykselle, jolloin lapsi oppii paljon eri tavoin. Aikuisen tulisi tukea lapsen tiedollista kehitystä monin tavoin, tärkeintä olisi olla läsnä lapsen arjessa.

Lapsella ajattelun taidot ovat tärkeä osatekijä kognitiivisten taitojen kehityksessä, sillä lapsen kyky ajatella ja päätellä vaikuttavat tiedonkäsittelytapojen laadullisuuteen. Osa lapsista oppii ympäristöärsykeitä havainnoimalla suurimman osan kognitiivisista toiminnoistaan. Joillain lapsilla edellytykset oppimiselle ovat vähäisemmät älykkyyden tai esimerkiksi aistitoimintojen heikkoudesta johtuen, jolloin lapsi tarvitsee enemmän ohjausta. (Kyrö-Ämmälä 2008, 26–31.)

Kognitiivisen kehityksen teoreetikkoja on monia, jotka ovat tutkineet lapsen ajattelun ja puheen kehitystä. Yksi tunnetuimmista kognitiivisista teorioista on Jean Piaget (1896–1980) kehittämä teoria lapsen ajattelun kehittymisestä. Tämän Piaget'n teorian mukaan viisi- ja kuusivuotiaat lapset kuuluvat kognitiivisessa kehityksessä esioperationaaliseen kauteen, mikä alkaa jo lapsella kahden vuoden iästä lähtien. Tällöin lapsen ajattelu alkaa kehittyä ja lapsi alkaa myös ilmaista itseään puhumalla. Ikäkaudelle on ominaista, että lapsi puhuu itsekseen ja selittää tekemisiään. Lapsi myös näkee asiat pitkälti omasta näkökulmastaan eikä osaa vielä perustella ajatuksiaan. Sen ikäinen lapsi ei ymmärrä esimerkiksi elottoman ja elävän eroa. Hän voi kuvitella, että esimerkiksi kivipeikko voi muuttua eläväksi. (Järvinen ym. 2009, 51–52.)

Kyrö-Ämmälän (2008, 26–31) mukaan kognitiivisten taitojen sekä oppimis- ja työskentelytaidoille luodaan pohjaa esi- ja alkuopetuksen aikana. Kognitiiviset taidot ovat ympäristöstä saatavan infor-

maation käsittelyyn tarvittavia taitoja, kuten tiedon poimimista, vastaanottamista ja prosessointia sekä tiedon sisäistämistä ja ymmärtämistä. Ne vaikuttavat siihen kuinka aiempia kokemuksia käytetään hyödyksi uusissa tilanteissa ja kuinka uutta tietoa sovelletaan ja luodaan.

4.1.2 Motoriset taitojen kehittyminen

Kuten kaikki muutkin lapsen kehitysalueet jaetaan ikäkausien mukaan, myös motorista kehitystä seurataan iän mukaan. Motorinen kehitys tarkoittaa liikkumisen, karkea- ja hienomotoriikan kehittymistä ja sen tapahtuminen edellyttää eri kehitysvaiheita. Aluksi vastasyntyneellä lapsella on useita refleksejä eli heijasteita, mitkä häviävät kuitenkin ensimmäisten elin kuukausien aikana aivojen kehittymisen myötä. Aivojen kehityksen myötä motoriset taidot kehittyvät ja heijasteet häviävät. Ensimmäiseksi lapsi oppii liikkumaan; kävelemään, juoksemaan ja hyppimään. Hän myös oppii pukemaan osan vaatteistaan itse. Sekä karkea- että hieno motoriikka kehittyvät yksilöllisesti. (Järvinen ym. 2009, 47–48; Pönkkö & Sääkslahti 2011, 137–139)

Kun karkeamotoriikka on kehittynyt alkaa lapsella kehittyä hienomotoriikka, kuten kynäote ja lusikan suuhun vieminen (Pönkkö & Sääkslahti 2011, 137–139). Opinnäytetyömme toiminnallisessa osiossa tuli esille hienomotoriikka ja sen kehitys, sillä lapset pääsivät käyttämään käsiään jokaisella toimintakerralla. Myös karkean motoriikan kehittyminen lapselle oli mahdollista leivontatuokioihin liittyen, kun siirryttiin päiväkodilta leivontaympäristöön kävellen. Tuokioon kuuluva laululeikki oli myös osana kehittämässä lapsen motoriikkaa.

Pönkkö & Sääkslahti (2011, 143) lapsen kehityksen kuvauksen mukaan viisivuotias lapsi pitää usein erilaisista tarkkuutta vaativista tehtävistä, kuten helmien pujottelusta tai askartelusta. Tämän ikäinen lapsi on kiinnostunut erityisen paljon tarkkuutta vaativista tehtävistä, sillä onnistumisen kokemukset tuovat mielihyvän tunnetta ja antavat lapselle motivaatiota oppia lisää sekä ottaa uusia haasteita vastaan. Kasvattajan tehtävän on olla rohkaisemassa lasta ja tarvittaessa kehottaa lasta kokeilemaan uudestaan.

4.2 Lapsen ohjaaminen

Ohjaaminen on vuorovaikutusta lapsen ja kasvattajan välillä, jolloin viestitään sekä verbaalisesti että non-verbaalisesti. Ohjaus on tavoitteellista kasvatuksellista toimintaa, jolloin ohjaaja haluaa ohjattavan täyttävän tämän tavoitteen. Kasvatuksellisesti ohjauksen tavoite on, että lapsi oppii kehitystasonsa ja ikänsä mukaisesti selviytymään itsenäisesti ja omatoimisesti asioista. Jos lasta ohjattaessa ohjaajan asettamat tavoitteet ovat erilaiset tilanteeseen nähden, reagoi lapsi niihin siten, ettei hän osaa täyttää ohjaajan asettamia odotuksia. Tällöin ohjaajan on osattava tunnistaa tilanne ja muuttaa omaa ohjaustapaansa sekä vaatimuksiaan. (Virolainen 2006, 141–149).

Virolainen (2006, 141) korostaa, että lapsen ohjaamiseen vaikuttavia tekijöitä ovat lapsen ikä ja kehitystaso, millainen persoona lapsi on ja kuinka hän käyttäytyy vuorovaikutustilanteissa. Ohjattaessa näkyy lähikehityksen vyöhyke, sillä ohjaaja huomioi ohjattaessaan lapsen kehitystä ja toimii sen mu-

kaisesti. Lapsen ohjaaminen ei rajoitu johonkin tiettyyn tilanteeseen, vaan se on tärkeänä osana lapsen kehitystä tukevaa jokapäiväistä kasvatustapahtumaa.

Ohjaajan ollessa vuorovaikutuksessa lapsen kanssa on katsekontaktin ottaminen tärkeää. Aikuisen kyykistyessä lapsen tasolle katsekontaktin merkitys korostuu. Lapsen tasolle mentäessä lapselle vahvistuu kokemus, että häntä kuunnellaan ja lapsen kertomaa pidetään tärkeänä. Kasvattajan kyykistyminen lapsen tasolle viestii myös, että kasvattajalla on tärkeää asiaa lapselle. Lapselle puhuttaessa käytetään vain sanoja, joita lapsi ymmärtää. Tärkeää on myös, ettei samalla kertaa lapselle puhuta liian paljon eikä epäselvästi. Äänensävyistä välittyvät tunteet, kuten ärtyneisyys ja väsymys ovat lapselle pelottavia. Puhumisen määrän ohjaaja voi korvata kuvilla ja fyysisellä läsnäololla. Liika kieltäminen ja käskyttäminen eivät myöskään ole ohjauksessa hyväksi. (Koivunen 2009, 47–48.)

Opinnäytetyömme leivontatuokioiden aikana reseptien kuvat toimivat ohjauksessa tukena, sillä ne auttoivat lasta hahmottamaan. Kuvat lisäsivät tuokioissa lasten itseohjautuvuutta, sillä kuvalliset ohjeet auttoivat ymmärtämään mitä seuraavaksi tehdään, eikä ohjaustilanteessa ohjaajan tarvinnut olla niin suuressa osassa. Virolainen (2006, 141–149) muistuttaa, että ohjaajalle tärkeä taito on osata säädellä avun ja ohjauksen määrää. Ohjauksessa lasta on huomioitava, että liika ohjaus voi passivoida lasta. Siten lapsi oppii tarvittavaa omatoimisuutta sekä taitoa toimia itsenäisesti vastaavassa tilanteessa. Vuorovaikutustilanteissa esille nousee ohjaajan kasvatustietoisuus, joka näkyy kasvattajan toiminnassa siten, että kasvattaja tekee tietoisia kasvatustekoja. Kasvatustietoisuuteen liittyvät arvot ja vuorovaikutus sekä käsitys kasvu- ja kehitystapahtumasta, jotka ohjaavat kasvattajan toimintaa ja kasvatustekoja.

Hyvässä ryhmän hallinnassa lapset saadaan sopeutumaan ohjaajaan, toisiin ryhmän lapsiin, erilaisiin toimintatilanteisiin ja sääntöihin (Heikkinen-Petsoma & Rautakivi 1987, 46). Leivontatuokioihin osallistuvat lapset olivat toisilleen jo ennestään tuttuja, minkä takia leivontatuokioiden ohjaamisessa ei tarvinnut huomioida lasten sopeutumista toisiinsa. Ainoastaan leivontatuokioiden toteuttamisen toimintaympäristö ja me ohjaajat olimme lapsille vieraita, mikä toi joillekin lapsille hieman alkujännitystä. Heikkinen-Petsoma ym. (1987, 46–47) toteavat, että alle kouluikäisistä koostuvan ryhmän hallinta ei tarkoita, että lapsien täytyisi olla hiljaa ja rauhallisesti istumassa, vaan toiminta on silloin aktiivista, täynnä liikettä ja puhetta. Myös toimintatilan koko vaikuttaa lapsiryhmän ohjaamiseen. Alle kouluikäiset lapset tarvitsevat tilaa ympärilleen ja riittävästä välineistä ja materiaalia, jotta ryhmän ohjaaminen helpottuu. Opinnäytetyömme leivontatuokioihin oli varattu riittävästä tilaa, välineitä ja aikaa tekemiselle. Lapsen ohjaamisesta Heikkinen-Petsoma ym. (1987, 46–47) kirjoittaa näin. Lapsia ohjauksessa ohjaus on hellää, mutta määrätietoista ja selkeää. Ohjaajan riittävä teoreettinen osaaminen lapsen kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä, sekä ohjaajan kyvyt ja taidot ovat tärkeässä osassa. Lapsen kehityksen tunteminen ja ohjaajan taidot antavat pohjan käytännössä tapahtuvalle ohjaukselle ja suunnittelulle, jossa tietoa tarvitaan soveltaen.

Käytännössä tapahtuvassa ohjauksessa ohjasimme lasta resepteissä olevin kuvin, puhumalla selkeästi ja havainnollistamalla lapsille erilaisia tilanteita, kuten pullan pyörittämistä, sillä se oli joillekin uutta. Pelkästään kuvasta katsottuna tai kerrottuna pullan pyörittäminen ei välttämättä kertonut lap-

selle mitään. Tuokioissa käytettiin apuna myös mallintamista tekemällä malli esimerkiksi siitä minkä kokoinen pallo pyöritetään keksitaikinasta. Näillä konkreettisilla keinoilla autettiin lasta ymmärtämään mitä milloinkin ollaan tekemässä.

Lapsiryhmän ohjaamisessa huolellinen suunnittelu on ensiarvoisen tärkeää. Hyvällä ja pitkäjänteisellä suunnittelulla varmistetaan lapsikeskeinen, monipuolinen ja kehittävä työskentely. Suunnitelmissa on kuitenkin osattava joustaa lasten antamien virikkeiden mukaan ja annettava aikaa lapsen itsenäiselle työskentelylle sekä itseilmaisulle, sillä se on lapsen kehityksen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Huolellinen suunnittelu ja tuokion valmistelu helpottivat leivontatuokioiden ohjaamista, sillä aikaa ei mennyt leivontatarvikkeiden etsimiseen vaan tuokiot päästiin aloittamaan sujuvasti heti lasten tullessa paikalle. Näin myös saatiin luotua heti toiminnan alkuun rauhallinen tilanne, koska toimintaympäristö oli vieras lapsille. Hyvä suunnitelma ohjaustilanteessa antaa ohjaajalle aikaa lasten havainnointiin ja yksilölliseen ohjaukseen. Ohjaustuokio on suunniteltava niin, ettei siihen tule liikaa odottamista ja sen olimme huomioineet leivontatuokioiden suunnittelussa. Niitä varten ohjaajalla on hyvä olla mielessä satuja, lauluja ja leikkejä, jolloin ryhmä pysyy toiminnassa eikä odottaminen aiheuta levottomuutta. (Heikkinen-Petsoma & Rautakivi 1987, 47–55.)

Heikkinen ym. (1987, 55) antavat ohjaajalle ohjeen, että toiminnassaan ohjaajan on otettava huomioon myös se, ettei lapsilta onnistu samalla innokas työskentely ja vaatteiden varominen likaantumiselta. Leivontatuokioissa ennakoimme mahdollisen vaatteiden tahrjoutumisen käärimällä lasten hihat ja suojaamalla vaatteet kertakäyttöesiliinalla. Pienemmässä ryhmässä lasten työskentely muuttuu hieman rauhallisemmaksi, sillä isossa lapsiryhmässä lapset joutuvat kilpailemaan enemmän aikuisten huomiosta. Ohjaustuokioissa pieni lapsiryhmä on ohjattavuuden kannalta helpompi kuin iso lapsiryhmä ja silloin jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua tuokioihin tasavertaisesti. Alle kouluikäiset eivät ole tarpeeksi kypsiä työskentelemään suuressa ryhmässä, sillä ihmissuhteet ja työskentelyn erikoisolosuhteet aiheuttavat väsymystä ja levottomuutta. Myös liian pitkä keskittymistä vaativa tuokio aiheuttaa väsymystä ja levottomuutta, sen takia ohjatessa on huomioita lasten liikumisen tarve ja keskittymiskyky. (Heikkinen-Petsoma & Rautakivi 1987, 47–55.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOIMINNALLISEN OSUUDEN PROSESSIKUVAUS

Opinnäytetyön prosessi alkoi jo hyvin varhaisessa vaiheessa sosionomiopintoja, ideoinnilla. Mietimme toiminnallisen työn olevan meille ominainen tapa tehdä opinnäytetyö. Mielestämme toiminnan avulla hyötyvät merkittävästi niin kohderyhmämme, toimeksiantaja, yhteistyökumppani kuin oma ammatillinen kehittyminenkin. Toimintamuotona leivonta tuli meidän työhömmе pitkän ideoinnin jälkeen. Aluksi oli tarkoitus toteuttaa sitä projektina opintojen kuluessa, mutta huomasimme tästä tulevan hyvän aiheen toiminnalliselle opinnäytetyöllemme.

Ideointi vaiheen jälkeen alkoi opinnäytetyön suunnitteluvaihe, mihin kuului tavoitteiden asettamista, toimeksiantajan ja yhteistyökumppaneiden etsiminen. Toimeksiantaja löytyi nopeasti, kun laitoimme päiväkoteihin sähköpostia ideastamme keväällä 2013. Samoihin aikoihin kysyimme myös Ylä-Savon ammattiopistolta halukkuutta tulla tekemään yhteistyötä kanssamme. Saimme heiltä innostuneen vastaanoton ja paljon erilaisia ideoita työhömmе. Suunnittelimme työmme aikataulua ja toteuttamisesta yhdessä yhteistyötahojen kanssa sähköpostitse ja puhelimitse sekä monien tapaamisten myötä syksyn 2013 aikana. Teimme itsellemme tarkempia suunnitelmia toiminnasta ja tavoitteista myös jo syksyn aikana.

Suunnittelussa oli mukana opinnäytetyön toimeksiantaja Pikkukengurun Koti Oy sekä yhteistyökumppanimme Ylä-Savon ammattiopiston leipuri-kondiittoriopiskelija, joka teki omaa opinnäytetyötänsä liittyen meidän työhön. Hänen osuutensa meidän työhön oli reseptien testaus ja muokkaaminen ennen tuokioita sekä tuokioiden aikana valokuvaus ja auttaminen ohjaamisessa tarvittaessa. Leivontatuokioiden ohjauspaikkana olivat vaihtelevasti Ylä-Savon ammattiopiston leipomopuolen tilojen opetuskeittiö ja päiväkodin oma keittiö riippuen siitä oliko leipuripuolen tilat vapaana käytettäviksi leivontatuokioihin ajankohtana. Raaka-aineita leivottaviin tuotteisiin saimme myös Ylä-Savon ammattiopistolta, jotka leipuripuolen opiskelija oli valmiiksi etsinyt. Lapset saivat siis uusia kokemuksia leipomisen lisäksi, kun he pääsivät tutustumaan oikeaan leipomoympäristöön.

Toiminnallisen osuuden opinnäytetyössämme toteutimme vuoden 2014 alussa. Opinnäytetyömme toiminnallinen osuus koostui ohjauksellisista leivontahetkestä 5–6-vuotiaille lapsille. Tuokioihin oli varattu aikaa kaksi tuntia, jotta tuokioissa pystyttiin etenemään rauhalliseen tahtiin lapsiryhmän mukaan. Lapsiryhmä vaihtui jokaisella kerralla, jotta jokainen Pikkukengurun Kodin Ulurut-ryhmän lapsi pääsi ainakin yhden kerran leipomaan. Tuokioita toteutimme yhteensä kahdeksan, joista seitsemän oli ohjauksellisia varhaiskasvatusikäisille lapsille suunnattuja tuokioita. Viimeinen eli kahdeksas tuokio oli vanhempien ja lasten yhteinen kahvittelutuokio. Tuokioiden määrä määräytyi lapsiryhmän koon ja leivottavien tuotteiden määrän mukaan. Eri tuotteiden määrän suunnittelimme siten, että jokainen Ulurut-ryhmän lapsi pääsi ainakin sen yhden kerran leipomaan.

Ylä-Savon ammattioppilaitoksen mediapuoli kiinnostui toteuttamastamme toiminnasta ja he järjestivät videokuvaajat yhdelle leivontatuokiolle. He halusivat ottaa videokuvaa mainostarkoitukseen Ylä-Savon ammattiopiston omaa käyttöä varten. Ilmoitimme kuvaajan tulosta etukäteen päiväkodille,

jotta he tiesivät varautua tuokion kuvaamiseen. Kyseiselle leivontatuokiolle osallistuvien lasten huoltajilta kysyimme myös erilliset kirjalliset luvat videokuvausta varten.

5.1 Suunnitelmallisen työn merkitys leivontatuokioissa

Suunnittelimme aikataulun niin, että aloittaisimme opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden eli leivontatuokioiden ohjaamisen tammikuussa 2014 ja jatkaisimme leivontatuokioiden pitämistä viikoittain sovittuna päivänä seitsemän viikon ajan. Ensimmäinen kerta ei toteutunut sovittuna päivämääränä sairastumisien vuoksi, joten jouduimme siirtämään aloittamisen seuraavalle viikolle. Aikataulun suunnittelu muuten onnistui hyvin ja saimme kaikki leivontatuokiot pidettyä suunniteltuun päivämäärään mennessä. (Taulukko 1.)

Taulukossa tulee ilmi leivontatuokioille asetetut yleiset tavoitteet, jotka olivat kaikkien toimintakertojen tavoitteena esimerkiksi lapsilähtöisyys ja arjentaitojen oppiminen. Taulukkoon merkitsimme myös lapsen kasvua ja kehitystä tukevat tavoitteet, jotka vaihtelivat hieman sen mukaan mitä leivottiin, sekä oman ohjaamisen tavoitteet, johon myös yhdistyvät yleisten tavoitteiden toteutuminen.

TAULUKKO 1. Leivontatuokioiden toimintakerrat

Toimintakerrat	Tavoitteet: Lapsilähtöisyys, arjentaiteiden oppiminen, kognitiiviset ja hienomotoriset taidot, matemaattisten taitojen kehittyminen (mittaaminen), onnistumisen kokemusten luominen sekä itsetunnon vahvistaminen, reseptien toimivuuden havainnointi	Toiminta
23.1.2014		Ei toteutunut
31.1.2014	Lapsen kasvua ja kehitystä tukevat tavoitteet: Luontokasvatus (kasvit), kognitiiviset ja hienomotoriset taidot, matemaattisten taitojen kehittyminen (mittaaminen). Oma ohjaaminen: Tuokion hallinta, vilkkaan ryhmän ohjaaminen, suunnitelmallisen ja tavoitteellisen työotteen huomioiminen, lapsilähtöinen ohjaaminen.	Sämpylä
6.2.2014	Lapsen kasvua ja kehitystä tukevat: Kognitiiviset ja hienomotoriset taidot, matemaattisten taitojen kehittyminen (mittaaminen). Oma ohjaaminen: Suunnitelmallisen ja tavoitteellisen työotteen huomioiminen, lapsilähtöinen ohjaaminen.	Perunarieska
13.2.2014	Lapsen kasvua ja kehitystä tukevat: Kognitiiviset ja hienomotoriset taidot, matemaattisten taitojen kehittyminen (mittaaminen) Oma ohjaaminen: Tuokion hallinta, suunnitelmallisen ja tavoitteellisen työotteen huomioiminen, lapsilähtöinen ohjaaminen.	Suklaamuffini & sämpylä (Erikois)
20.2.2014	Lapsen kasvua ja kehitystä tukevat: Luontokasvatus (marjat), kognitiiviset ja hienomotoriset taidot, matemaattisten taitojen kehittyminen (mittaaminen). Oma ohjaaminen: Suunnitelmallisen ja tavoitteellisen työotteen huomioiminen, lapsilähtöinen ohjaaminen.	Marjapiirakka
27.2.2014	Lapsen kasvua ja kehitystä tukevat: Luontokasvatus (viljat), kognitiiviset ja hienomotoriset taidot, matemaattisten taitojen kehittyminen (mittaaminen). Oma ohjaaminen: Suunnitelmallisen ja tavoitteellisen työotteen huomioiminen, lapsilähtöinen ohjaaminen.	Kaura- & suklaakeksit (Videointi)
6.3.2014	Lapsen kasvua ja kehitystä tukevat: Kognitiiviset ja hienomotoriset taidot, matemaattisten taitojen kehittyminen (mittaaminen). Oma ohjaaminen: Suunnitelmallisen ja tavoitteellisen työotteen huomioiminen, lapsilähtöinen ohjaaminen.	Pulla
13.3.2014	Lapsen kasvua ja kehitystä tukevat: Kognitiiviset ja hienomotoriset taidot, matemaattisten taitojen kehittyminen (mittaaminen). Oma ohjaaminen: Tuokion hallinta, suunnitelmallisen ja tavoitteellisen työotteen huomioiminen, lapsilähtöinen ohjaaminen.	Vaalea pähkäliskakku & muffini
27.3.2014	Palautteen saaminen, kasvatuskumppanuus, toiminnan päätös. Lapsen kasvua ja kehitystä tukevat: Aikuisen ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen. Oma ohjaaminen: Kasvatuskumppanuuden toteuttaminen.	Kahvitteletilaisuus vanhemmille

5.2 Tiedonkeruu menetelmät ja Demingin ympyrän hyödyntäminen

Toiminnallisen osuuden kehittämiseksi opinnäytetyössämme Demingin ympyrä antoi hyvän pohjan. Suunnittelimme aluksi yhteiset tavoitteet ja rungon toiminta tuokioille, mitä oli helppo muokata jokaiselle tuokioille sopivaksi pieniä muutoksia tekemällä. Huomasimme, kuinka merkittävä osa suunnittelulla ja tavoitteiden asettamisella on, jotta toiminta onnistuu sekä voimme arvioida ja reflektoida toimintaamme. Ilman suunnitelmallista työotetta olisi toiminnan kehittäminen ollut erityisen haastavaa.

Demingin ympyrä eli PDCA-ympyrä tukee toiminnallista opinnäytetyötä. Sen mukaan työhön tarvitaan suunnittelu-, toteutus-, arviointi- ja pohdintavaiheet. (Kuvio 1.) Kaikilla vaiheilla on suuri merkitys työn onnistumiseen ja systemaattiseen etenemiseen. Demingin jatkuvan parantamisen malli kuvaa kehittämistä ja muutosta. Prosessi on jatkuvaa kehittämistä ja parantamista, mikä onkin tämän hänen mallinsa ydinajatus. Hyvin suunniteltu työ auttaa toiminnan toteutuksessa, onnistunut toteutus auttaa arviointivaiheessa. Pohdinta vaatii, että jo suunnitteluvaiheessa on asetettu tavoitteet, muuten ei pysty arvioimaan ja pohtimaan omaa onnistumista työssä. (Kananen 2009, 9.) Jokaiselle opinnäytetyömme leivontatuokiolle teimme oman suunnitelman ennen toteutusta ja arvioimme sekä pohdimme tuokioita niiden jälkeen. Jokaisen toiminta kerran jälkeen löytyi kehitettäviä asioita.

KUVIO 1. Demingin ympyrä (Helakorpi s.a.)

Toiminnallisessa opinnäytetyössä korostetaan usein syklimäistä luonnetta se muistuttaa pitkälti edellä mainittua Demingin ympyrää. Jatkuva parantaminen tuli esille toimintakokeilun aikana saaduista havainnoista, joita käyttämällä pystyimme kehittämään toimintaa. Tämä malli onkin siis lähes yhtenäinen Demingin ympyrän kanssa. Poikkeavuutena on havainnointi, mitä ei erikseen Demingin ympyrässä ole kirjoitettu, vaan se tulee yhdessä arviointi ja pohdintaosioissa. (Heikkinen, Rovio & Kiilakoski 2006, 79.)

Käytimme aikaa toiminnallisen osuuden suunnitteluun paljon ja teimme yhteistyötä toimeksiantajan sekä Ylä-Savon ammattiopiston elintarvikealan kanssa. Suunnitteluvaiheessa oli otettava huomioon paljon eri asioita liittyen asiakasryhmäämme eli alle kouluikäisiin lapsiin. Suunnittelussa piti ottaa huomioon lasten kehitystaso ja mahdollisuudet osallistua opinnäytetyömme toimintaan. Emme halunneet olla sekoittamassa myöskään toimeksiantajamme PikkuKengurun Koti Oy:n arkea. Sovimme aikataulusta sekä tavasta toteuttaa toiminnalliset tuokiot ja pohdimme lapsen yksilöllisyyttä, turvallisuutta ja halukkuutta osallistua opinnäytetyön toteuttamiseen.

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa tutustuimme teorioihin, mitkä olivat hyödyllisiä opinnäytetyön toiminnallisen osuuden onnistumiseksi. Lapsen kehitystason tunteminen eri ikäkausina oli merkittävässä osassa suunnitellessa leivontatuokioita ja tuokioiden tavoitteita asettaessa. Ohjaamiseen liittyvät oppaat ja teoriat auttoivat meitä suunnittelemaan tuokiot ja asettamaan omalle oppimiselle tavoitteita. Varhaiskasvatuksen teorioihin perehtyminen auttoi meitä ymmärtämään alle kouluikäisten lasten arkea kokonaisuutena.

Demingin ympyrässä (kuvio 1) toisena vaiheena on toteutus. Jatkuvan parantamisen malli näkyi erityisesti tuokioiden edetessä, kehitimme omaa toimintaamme ja tuokioiden sujuvuutta edellisten tuokioiden havaintojen pohjalta. Toteutuksessa oli aina sama kaava, mutta esimerkiksi aikataulun suunnittelu oli helpompaa viimeisimmissä tuokioissa kuin ensimmäisissä. Sillä ensimmäisten tuokioiden ei ollut tietoa vielä esimerkiksi siirtymäaajoista päiväkodin ja Ylä-Savon ammattiopiston toimipisteen välillä tai lasten innokkuudesta siivoustilanteisiin.

Demingin mukaan toteutuksen jälkeinen vaihe on arviointi- ja reflektointivaihe. Tämä oli jokaisen toimintakerran jälkeinen vaihe, jotta pystyimme peilaamaan omia asettamiamme tavoitteita saamaamme palautteeseen. Saimme palautetta myös toimeksiantajan puolelta koko toiminnallisesta osuudesta. Palautetta apuna käyttäen pystyimme arvioimaan koko toiminnalle asettamiamme tavoitteita. Itse tehdyt havainnot olivat myös tärkeä osa tavoitteiden arviointia. Tuokioiden jälkeen pohdimme tuokion onnistumista ja kuinka voisimme parantaa huomaamiamme epäkohtia seuraavaa kertaa varten.

Toiminnallisista tuokioista saimme työhöemme tietoa palautteista, joita saimme toimeksiantajan edustajalta, lapsilta itseltään sekä heidän huoltajiltaan. Palautetta saimme suullisesti jokaisen tuokion loppukeskustelussa lapsilta ja tuokioiden jälkeen myös päiväkodin työntekijältä. Lasten huoltajilta kysyimme palautetta kahvitelutilaisuudessa ja keskustelimme siitä, onko toteuttamamme toiminta näkynyt kotona. Palautteen kysyminen oli luontevaa toimeksiantajan puolelta, sillä PikkuKengurun kodissa on yksi toimintaperiaate palautteen antaminen. Palautteen avulla pystymme arvioimaan myös omaa toimintaamme ja ohjaustaitoja. Saimme myös päiväkodin työntekijältä palautetta omasta ohjaamisestamme sekä lisää havaintoja lasten käyttäytymisestä ja lapsilähtöisyyden toteutumisesta

Havainnointi on yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän päivittäistä seurantaä päivähoidossa perushoidon, siirtymätilanteiden, omaehtoisissa leikeissä tai muissa tilanteissa sekä aikuisen suunnittelemassa oh-

jaustilanteissa ja toiminnoissa (Järvinen ym. 2009, 152). Havainnointia käytimme toiminnallisissa tuokioissa kokoajan yhtenä menetelmänä kerätä tietoa. Ohjaajina teimme havaintoja lasten toiminnasta eri tilanteissa sekä heidän yksilöllisistä tarpeistaan. Havainnoimme myös ympäristön merkitystä lasten toiminnalle sekä sen tuomia haasteita omaan ohjaamiseen. Havainnoimalla saimme myös tietoa kehittämistämme lapsilähtöisistä leivontaresepteistä ja niiden toimivuudesta. Lasten oppimista leivontatuokioissa oli hieman haasteellista havainnoida, koska kyseessä oli lyhyt hetki ja lapsiryhmä vaihtui joka kerta.

Toinen meistä oli harjoittelussa toimeksiantaja päiväkodissa, joten hän pystyi havainnoimaan lapsia joka päivä. Leivontatuokioiden jälkeen päiväkodin arkeen tuli entistä enemmän leipomis- ja kahvila-leikkejä. Tämän palautteen saimme myös päiväkodin muilta työntekijöiltä, että leikkeihin on tullut uusia ideoita leivontatuokioiden jälkeen. Vanhemmat kertoivat havainneensa kotona lasten innostusta kotiaskeleisiin, esimerkkinä yhden äidin kertoma havainto 5-vuotiaasta tyttärestään, joka on halunnut pyyhkiä ruokapöydän leivontakerran jälkeen aina.

5.3 Leivontatuokioiden tavoitteet ja toteutus

Leivontatuokioiden sisälsivät tavallisia arjentaitojen opettelua, mikä toteutettiin leivonnan yhteydessä. Kaikkien tuokioiden tavoitteena oli ohjata lapsille toimintaa, mikä on lapsilähtöistä ja mistä lapsi voi saada onnistumisen kokemuksia sekä oppia uusia asioita. Järvinen ym. (2009, 63; 176) toteaa, että 5–6-vuotiaan lapsen kehityksessä merkittävää on itsekritiikin kehittyminen, mikä voi johtaa pelkoon epäonnistumisista, siksi koimme leivontatuokioiden tavoitteena olevan onnistumisen kokemusten saamisen erittäin merkityksellisenä. Kun lapsi oppii tekemään itse, hän osaa arvostaa omaa ja toisen työtä myös myöhemmin. Aikuisen tehtävä on ohjata ja neuvoa lasta tekemään pieniä työtehtäviä niin, että se motivoi lasta oppimaan.

Leivontatuokioissa tavoitteena on myös lapsen luovuuden kehittyminen. Jokaisella heillä on mahdollisuus käyttää omia taitojaan luovasti ja osallistua leipomiseen omien taitojen mukaan. Solatie (2009, 34–35, 122) toteaaakin teoksessaan *Luova lapsi oivaltaa, oppii ja pärjää* jokaisella ihmisellä olevan mahdollisuudet kehittyä huippuluovaksi, ihminen ei synny luovaksi tai vähemmän luovaksi. Hän myös kirjoittaa, että luovuus ei ole sama asia kuin älykkyys tai hyvä koulumenestys, eikä luovuudella välttämättä ole mitään tekemistä taiteiden kanssa. Luovuus kuuluu kaikkiin elämän osa-alueisiin ja se vaatii aina harjoittelua. Lasta ei voi pakottaa harjoittelemaan, mutta kannustaa voi kylläkin. Luovuus kuuluu myös arkeen, se tekee arkiaskareistakin helpompaa ja mukavampaa.

Tuokioissa testasimme myös lapsilähtöiseksi kehittämiämme reseptejä, mistä on myöhemmin koottu reseptivihko. Leivontatuokioissa mukana oli alle kouluikäisiä lapsia. He eivät vielä osanneet lukea, joten kuvallisia reseptejä käyttäen lasten on mahdollista seurata ja toimia niiden mukaan. Otimme haasteen kuvallisten leivontaohjeiden tekemisestä vastaan ja teimme resepteistä kuvallisia itse piirtämällä. Lapsi tarvitsee kuvia mielikuvien luomiseen ja ajattelun rakentamiseen. Ne auttavat lasta laajentamaan ajattelua ja orientoivat lasta ymmärtämään sisältöä paremmin. (Hatva 1993, 116.) Tämä tehtävä koitui haasteelliseksi sillä piirtäminen vaati paljon työtä. Etenimme kuitenkin suunnit-

telman mukaan ja teimme jokaiselle leivontakerralle reseptin kuvallisena. Kuvalliset reseptit toivat tuokioon lisää lapsilähtöisyyttä, sillä niitä käyttäen lapset pystyvät hahmottamaan reseptin etenemistä, vaikka eivät osaisikaan lukea. Visuaalinen ja verbaalinen viestintä tekevät yhdessä aihealueesta monipuolisen Hatvan (1993, 54) mukaan. Hän toteaa, että kuvien tehtävä oppimisessa on havaintojen rikastuttaminen, ohjaamisen ja ymmärtämisen helpottaminen.

Suunnittelimme jokaiselle leivontatuokiolle yhteisen tuokion rakenteen, jonka mukaan etenimme. (Taulukko 2.) Tämä sama kaava toistui joka leivonta kerralla, koska lapset vaihtuivat lähes joka kerta. Muutama lapsi pääsi leipomaan kaksi kertaa, koska he itse halusivat myös mukaan toiselle kerralle. Leivontatuokioiden etenemistä oli mahdollisuus kuitenkin muuttaa sen mukaan mitä kehitettävää huomasimme tuokioissa. Lapset saapuivat kävellen Ylä-Savon ammattiopistolle, jossa he saivat esiliinat, kenkäsuojat ja suojamyssyt. Sen jälkeen kokoonnuimme leivontatuokion tilaan, jossa esitimme itsemme ja kerroimme mitä teemme ja miksi. Samalla kerroimme lapsille millaisia sääntöjä on keittiössä. Lapset saivat myös itse kertoa miksi sellainen sääntö on, esimerkiksi miksi uuniin ei saa koskea? Kävimme reseptien ohjeistuksen ensin yhdessä läpi ja samalla näytimme pöydällä olevista mitoista, kulhoista ja elintarvikkeista mitä piirrosta oikeat leivontatarvikkeet vastaavat.

TAULUKKO 2. Leivontatuokioiden rakenne

Leivontatuokiot Ylä-Savon ammattiopistolla
Tutustuminen toimintaympäristöön ja sääntöihin
Reseptin ja tarvittavien raaka-aineiden sekä leivontavälineiden läpikäyminen
Leipominen lapsilähtöisesti, ohjaaminen
Keittiön siivoaminen ja astioiden peseminen
Tutustuminen leipuriopiskelijoiden töihin
Keskustelu ja palaute tuokiosta
Maistiaiset
Leipuri Hiiva- laululeikki

Yhteisen ohjeistuksen ja sääntöjen läpikäymisen jälkeen lapset pääsivät leipomaan. Etenimme leivontaohjetta lasten tahdissa, sillä toimintaan oli varattu riittävästä aikaa eikä kiirettä ollut. Luovuus vaatii aikaa, kiireessä ei ehdi ajatella luovasti. Liian tiukka ohjelma ei ole lapselle hyväksi. (Solatie 2009,34.) Kun leivonnaiset olivat uunissa, aloimme järjestää keittiötä siistiksi pesemällä astioita käsin ja pyyhkimällä työpisteen pöydän. Lapset saivat valita itse haluavatko he mieluummin siivota vai pestä astioita tai tehdä molempia. Järvinen ym. (2009, 177) antavat aikuiselle tärkeän ohjeen. Lapsen opettellessa tekemään erilaisia työtehtäviä, on tärkeää, että aikuinen muistaa antaa kiitosta teh-

dystä työstä ja kannustaa lasta tekemään lisää. Vastuullisuus työtehtävissä on myös tärkeä opittava taito.

Leivonnaisten jäähtyessä kävimme tutustumassa leipuripuolen tiloihin leipuriopettajan johdolla. Kierroksen jälkeen lapset saivat maistaa pienen palan leivonnaista. Samalla kysyimme lapsilta tykkäsivätkö tuokiosta ja leipomisesta ja mikä oli kaikkein mukavinta. Keskustelimme lasten kanssa myös tuokion aikana heidän aikaisemmista leivontakokemuksista sekä uusista oppimiskokemuksista käytännön tekemisen kautta. Leivontatuokioiden aikana lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus sai vahvistusta huomaamatta, kun me keskustelimme lasten kanssa. Samalla me saimme palautetta tekemästämme työstä sekä mahdollisuuden reflektoida omaa työtämme.

Päiväkodilla ohjatut leivontatuokiot poikkesivat käytännössä hieman Ylä-Savon ammattiopistolla järjestetyistä leivontatuokiosta, sillä päiväkodilla lapset olivat odottamassa kunnes me tulimme, eikä heidän tarvinnut varata aikaa ammattiopistolle ja sieltä takaisin kävelemiseen. Toimme esiliinat ja leivontaan tarvittavat tarvikkeet mukamme, jos niitä ei ollut päiväkodilla saatavilla. Leivontatuokion ollessa päiväkodilla jäi leipuripuolen tiloihin tutustuminen väliin. Silloin käytimme ajan lasten kanssa keskusteluun ja piirtämiseen. Vaikka toiminta poikkesi ammattiopiston tiloissa järjestettävistä leivontatuokiosta, pysyimme silti leivonta-aiheessa ohjeistamalla lapsia piirtämään jotain aiheeseen liittyvää ja keskustelemalla lasten leivonta kokemuksista.

Jokainen tuokio loppui yhteiseen Leipuri Hiiva-laululeikkiin, mikä sopii tuokioiden teemaan. Musiikki on yksi päivähoiton perinteisistä sisältöalueista, mikä tukee lapsen emotionaalista ja sosiaalista kehitystä sekä vahvistaa lapsen itseilmaisua ja luovuutta. Ympäristö- ja luontokasvatus ovat myös tärkeä sisältöalue päivähoidossa, niihin kuuluvia seikkoja päivähoidossa voi opetella erilaisia leikkejä ja toimintaa käyttäen. (Järvinen ym. 2009, 131.) Joillain tuokioilla, kuten marjapiirakkaa tehdessä sisällytimme tuokioon myös marjojen tunnistamista kuvia apuna käyttäen, koska marjapiirakkaan sopivat marjat olivat oleellinen osa senkertaista leivontatuokiota. Näitä käyttäen lapselle tuli herkkyyys myös luonnon antimisiin sekä ympäristöä kohtaan. Jätteiden kierrätyksellä ja lajittelulla aikuisen esimerkkiä seuraten lapsi oppii huolehtimaan sekä nauttimaan luonnosta (Järvinen ym. 2009, 131).

5.3.1 Ensimmäinen leivontatuokio

Ensimmäinen leivontahetki pidettiin Ylä-Savon ammattiopiston tiloissa. Tuokioon osallistui viisi poikaa. Tämä poikaryhmä toi lisää haasteita meille, koska pojat ovat hyvin energisiä ja kekseliäitä uudessa ja erilaisessa ympäristössä. Uusi ympäristö, mielekäs tekeminen ja vastuulliset työtehtävät saivat ryhmän toimimaan hyvin. Jokainen poika osallistui tuokiossa tasapuolisesti alkujännityksen jälkeen.

Leivoimme poikien kanssa sämpylöitä, mikä oli suhteellisen nopea ja helppo tehdä. Pojat olivat innoissaan, kun pääsivät tekemään sellaisia asioita, mitä eivät aikaisemmin olleet päässeet kokemaan. Sämpylöiden leivontaan jokainen osallistui vuorollaan. Sämpylöiden leipominen onnistui hyvin, sillä sämpylät olivat tarpeeksi helppoja tehdä. Koska leipominen oli pojille uutta, mahdollisti helppo ohje

onnistumisen kokemusten saamisen. Kuvalliset ohjeet helpottivat tuokion aikana poikia huomaa-
maan mitä seuraavaksi tehdään. Uudet työvaiheet, kuten taikinan pyörittäminen pötköksi, vaati kui-
tenkin ohjaajan opastusta tekniikassa. (Kuva 1) Tekniikkaa neuvoessa oli hyvä käyttää esimerkkejä
joita lapsi mahdollisesti on tehnyt ja ymmärtää, kuten taikinan pyörittäminen on kuin pyörittäisi
muovailuvahaa. Muovailuvahasta pötkön tekeminen on monille lapsille ennestään tuttua päiväkodis-
ta. Mallin näyttämisen jälkeen lapset saivat jatkaa itse pyörittämistä, jotta jokainen pääsi kokeile-
maan uuden taidon oppimista. Aikuisella oli merkittävä osa kannustamisessa lasta jännittävässäkin ti-
lanteissa. Solatien (2009, 100–101) mukaan lapsen kannustaminen on tehtävä, mihin aikuisen kan-
nattaa käyttää luovuuttaan. Kun aikuinen käyttää luovuuttaan, hänen on helpompi motivoida lasta
toimimaan. Lapset ovat erittäin riippuvaisia muiden ihmisten, etenkin aikuisten, positiivisista kom-
menteista ja kannustuksesta. Itsetunnon vahvistamiseen ei tarvita suuria saavutuksia, vaan pieniä
päivittäisiä tekoja. Tämä tavoite oli jokaisessa tuokiossa yhteinen, eli tarjota lapselle mahdollisuuksia
onnistumisen kokemuksiin sekä lapsen itsetunnon vahvistamiseen.

KUVA 1. Lapsi yhdessä ohjaajan kanssa muotoilemassa sämpylätaikinaa (Valtonen 2014).

Luonto- ja ympäristökasvatus oli ensimmäisellä kerralla yksi tavoite lapsen oppimiselle. Kävimme läpi
esimerkkikasveja, joita voi hyödyntää leipoessa ja ruuan valmistuksessa. Kasveja olivat porkkana,
nokkonen, pinaatti ja voikukka. Tuokiossa oli tunnistuskuvia kasveista, joita lapset saivat tunnistaa.
Kävimme lasten kanssa keskustelua myös siitä, miten kasviksia voi käyttää ruoan valmistuksessa;
kuivattuna vai raastettuna. Tämä tilanne oli vahvistamassa myös aikuisen ja lapsen välistä vuoro-
vaikutusta, mikä on päivähoidon yksi perinteisistä sisältöalueista. Päivähoitolain mukaan aikuisen on
järjestettävä lapselle kasvuympäristö, joka on kielellisesti ja virikkeellisesti toiminnallinen (Järvinen
ym. 2009, 130).

5.3.2 Toinen leivontatuokio

Toisella leivontatuokiokerralla lapset leipoivat perunarieskaa. Tuokioon osallistui 6-vuotiaita tyttöjä ja poikia. Lapset kuuntelivat tarkasti ohjeita ja olivat innokkaita leipomaan. Lapsille perunarieskat olivat tuttuja päiväkodin välipalalta, mutta nyt he pääsivät itse tekemään niitä. Jokaisella tuokiolla opetettiin myös vastuullisuutta eli omien jälkien siivoamisessa (Kuva 2). Lapset pyyhkivät pöydät ja pesivät astiat, eikä kumpikaan siivoukseen kuuluva tekeminen aiheuttanut kieltäytymistä, vaikka siivoaminen ei välttämättä ole kaikille mielekäästä puuhaa. Lapset osallistuivat astioiden pesemiseen jokainen vuorollaan ja se oli joillekin niin mielekäästä puuhaa, että olisivat pesseet useamman astian.

Ympäristö- ja luontokasvatus tulivat myös tällä kertaa ohjauksessa esille, kun lapset ihmettelivät perunoiden käyttämistä leivonnassa. Toimme tuokioon esille myös ekologisuutta kertomalla, että perunarieskan valmistamisessa voi käyttää ruualta tähteeksi jääneen perunamuusin. Kävimme lasten kanssa läpi eri kasveja keskustelun avulla ja mietimme miten voisimme hyödyntää niitä leivonnassa.

KUVA 2. Jokaisella leivontakerralla lapset pääsivät kokeilemaan ja opettelemaan astioiden pesua (Valtonen 2014).

5.3.3 Kolmas leivontatuokio ruoka-aineallergia lapsille

Kolmannella kerralla leivontatuokio järjestettiin päiväkodilla turvallisuussyistä, ettei ilmassa olisi jauhon pölyä niin paljon kuin leipomon tiloissa. Tuokioon osallistui neljä erityisruokavaliota noudattavaa lasta, joista yksi oli moniallerginen. Haasteena olikin tehdä leivonnaisia, mitkä ovat sopivia lapselle,

jolla on monen ruoka-aineen allergia. Leipuripuolen opiskelijan avustuksella tämä mahdollistui, koska hän oli testannut reseptit toimivaksi etukäteen. Näin tiesimme, että onnistumisen kokemukset ovat tavoiteltavina myös erityisruokavaliolapsille.

Leivoimme näiden lasten kanssa kahta eri tuotetta, jotta he olisivat mahdollisimman tasavertaisia muiden lasten kanssa myös viimeisellä kerralla kun syödään tuotteita yhdessä vanhempien kanssa. Myös muiden tuotteiden reseptit on kehittämässämme reseptivihkossa muokattu erityisruokavaliolapset huomioiden, koska haluamme antaa heille samanvertaisen mahdollisuuden kehittämätämme tuotteesta. Tällä leivontatuokiolla lapset leipoivat suklaamuffineita ja sämpylöitä. Suklaamuffinien tekeminen oli lapsille helppoa, mutta kuvasta 3 voi kuitenkin huomata, että taikinan laittaminen muffinivuokiin oli tarkkuutta vaativaa puuhaa. Pönkkö & Sääkslahti (2011) kuvaavatkin viisivuotiaan lapsen kehitystä kirjassaan niin, että tarkkuutta vaativa puuha on viisivuotiaille mielekästä toimintaa. Kuvallinen ohje auttoi hyvin leivonnassa ja lapset muistivat tuokion jälkeen mitä tuokiassa oli tehty ja mitä mikin kuvallinen vaihe oli, kun sitä kysyttiin heiltä tuokion lopussa.

KUVA 3. Suklaamuffinitaikinan annostelu vuokiin vaati kärsivällisyyttä lapsilta (Valtonen 2014).

Leivontatuokio onnistui hyvin päiväkodin tiloissa. Saimme testattua toiminnalla myös toimeksiantajan tilojen toimivuutta leivontatoiminnassa. Tuttu tila oli sekä haaste että vahvuus leivontatuokiolle. Lapset tunsivat paikan ja heidän oli helppo toimia päiväkodilla, eikä outo ympäristö ja siihen tutustuminen vienyt aikaa. Toisaalta taas päiväkodin tuttu ympäristö houkutteli kokeilemaan myös muita ympärillä olevia asioita, minkä takia lasten mielenkiinto välillä karkasi leivonnasta johonkin muuhun toimintaan. Varsinkin leivosten kypsyessä odotusaika sai lapset kiinnostumaan muusta kuin tuokios-

ta. Jotta saimme lapset keskittymään olennaiseen eli tuokioon otimme esiin kynät ja paperit ja lapset saivat piirtää leipomisesta paperille. Miinuksena oli että tuokio täytyi ohjata nopeasti loppuun, sillä toinen päiväkodinryhmä oli tulossa tiloihin jota käytimme leivontatuokiossa.

Päiväkodin tiloissa leivontatuokion pitäminen oli helppoa, sillä työtasot ja penkit olivat lapsille sopivan kokoisia. Leivontaan tarvittavia välineitäkin oli riittävästi, mikä helpotti leivontatuokion pitämistä kahdessa pienryhmässä. Ainoastaan astioiden peseminen päiväkodin pienessä keittiössä oli hankalaa tilan ahtauden vuoksi. Keittiötilaa emme käyttäneet tuokiossa vaan tuokio oli päiväkotiryhmän tiloissa, jotka olivat tilavat. Erityisruokavalioliivosten tekeminen oli toiselle meistä uutta, minkä takia oli hyvä, että reseptit on testattu etukäteen ja leivosten ohjeet ovat selkeät noudattaa.

5.3.4 Neljäs leivontatuokio

Marjapiirakan leivonta -kerta pidettiin Ylä-Savon ammattiopiston tiloissa. Uudet pikkuleipurit pääsivät yhdessä leipomaan vadelmapiirakkaa ja samalla tutustumaan uuteen ympäristöön. Ryhmässä oli tyttöjä ja poikia, joista jokainen oli innokkaana leipomisessa mukana. Aluksi lapsista huomasi pienen jännityksen heidän tullessa leipomaan, mutta jännitys hävisi kun he pääsivät leipomaan. Lapsien ryhmätyöskentely sujui hienosti ja jokainen lapsi piti huolta omasta vuorostaan sekoittaa tai mitata aineksia (Kuva 4.) Ohjaajien tehtävä oli huomioida, että kaikki todella pääsevät kokeilemaan kaikkia työvaiheita ja auttaa tarvittaessa.

Tuokiossa useat lapset saivat uusia kokemuksia, kun saivat rikkoa kananmunia piirakkataikinaan sekä tunnustella myös muita raaka-aineita. Ryhmässä olleista lapsista yksi oli leiponut useasti, joten hänelle leipominen oli tuttua ja kananmunan kuoren rikkomisenkin onnistui hienosti. Lapset kiinnittivät myös huomiota eri raaka-aineiden merkitykseen leivonnassa, miksi esimerkiksi leivinjauhetta tai sokeria tarvitaan piirakkataikinaan.

KUVA 4. Lapset tekevät piirakkataikinaa yhdessä, jokainen vuorollaan (Valtonen 2014).

Neljännän leivontakerran omana tavoitteenaan oli opetella mukana olevan lapsiryhmän kanssa eri marjoja ja hedelmiä kuvien avulla. Keskustelun avulla kävimme läpi suomalaisia marjoja ja niiden kasvupaikkoja. Hedelmistäkin puhuimme, kuinka niistä monikaan ei kasva Suomessa. Tämä opetus-hetki oli lapsille mielekäs ja tärkeä. Mustikka ja puolukka olivat lapsille tuttuja, mutta puolukan erot-taminen karpalosta oli vaikeaa. Lapsista osa olivat nähneet myös lakan, sillä ukki oli niitä kerännyt, mutta sitä he eivät osanneet heti nimetä.

5.3.5 Viides leivontatuokio

Viidennessä leivontatuokiassa oli mukana Ylä-Savon ammattiopiston mediapuolen henkilöitä otta-massa videotallennetta tuokiosta. Lapset tiesivät videoinnista etukäteen joten he eivät jännittäneet tilannetta, vaikka paikalla oli useampi vieraampi ihminen. Tuokioon osallistui kuusi lasta, kolme tyt-töä ja kolme poikaa. Jaoimme lapset kahteen pienryhmään ja leivoimme heidän kanssa kahdenlaisia pikkuleipiä, suklaa- ja kaurakeksejä. Keksin leivontakerralla käytettiin ohjauksessa mallintamista pyörittelemällä taikinasta pallo. Lapset käyttivät mallina ohjaajan tekemää taikinapalloa, jotta he osasivat arvioida minkä kokoisia palloja heidän pitää pyörittää (Kuva 5.) Näin kaikista kekseistä saa-tiin suurin piirtein samankokoisia ja ne paistuisivat uunissa tasaisesti.

KUVA 5. Suklaaheksien muotoilua aikuisen antaman mallin mukaan (Valtonen 2014).

Videointi vaikutti hieman tuokion ohjaamiseen, sillä videotia varten piti huomioida että kuvaajat saisivat hyvää kuvaa eli kuvaustilanteessa kukaan ei ole kameran tiellä. Kuvaajat halusivat välillä ottaa jostain tietystä vaiheesta lähikuvaa, minkä takia piti odottaa hetken aikaa. Videointikerralla tutustuimme normaaliin tapaan leipuripuolen tiloihin, jossa myös kuvaajat pääsivät ihastelemaan leipuripuolen taidonnäytteitä. Erityisesti tällä leivontakerralla uunin kuumuudesta muistuttamista täytyi tehdä usein, sillä lapset kävelivät usein liian läheltä uunia.

5.3.6 Kuudes ja seitsemäs leivontatuokio

Peruspullan leipominen tehtiin päiväkodin omassa keittiössä, sillä Ylä-Savon ammattiopiston tilat eivät olleet käytössä hiihtolomaviikon takia. Pullien leipominen oli aluksi suunniteltu ensimmäiselle toimintakerralle, mutta tuokion pitäminen ei silloin toteutunut. Lapsiryhmä valikoitui nyt sen mukaan ketä lomaviikolla oli hoidossa 5–6-vuotiaiden ryhmässä. Haasteen tuokioon toi tuttu ympäristö, missä lapset ovat tottuneet leikkimään. Lasten huomio karkasi tämän takia välillä leivonnasta, vaikka olivatkin toiminnassa innokkaasti mukana. Pullan leipominen oli lapsille tuttua, sillä moni oli tehnyt sitä aikaisemminkin. Pullien leivonnassa lapsia ohjeistettiin pullataikinan pyörittämisessä ja tekemään pullista lähes samankokoisia. Jokainen lapsi sai voidella ja levittää sokeria pullien päälle vuorollaan (Kuva 6).

KUVA 6. Pullan voitelu ja sokerointi on tarkkaa työtä (Laho 2014).

Seitsemännellä eli viimeisellä leivontakerralla olimme taas päiväkodilla ja tuokioon osallistuvat lapset olivat sellaisia, jotka olivat jo yhden kerran aikaisemmin osallistuneet leivontatuokioon. Viimeisellä leivontakerralla annoimme lapsien itse päättää kuka haluaa tulla leipomaan uudestaan ja kuusi innokasta leipuria löytyi nopeasti. Jaoimme kuusi lasta kahteen kolmen henkilön ryhmään, koska leivottavia tuotteita oli kaksi. Leivontatuokiassa leivoimme lasten kanssa vaaleaa paholaiskakkua ja muffineja (Kuva 7.) Kuivakakun nimi oli lapsista kummallinen, kun siinä oli sana paholainen. Lapset pohivat esimerkiksi onko kakku pahaa vai tuoko se mukanaan paholaisia?

Leivosten paistuessaa odottelu-aika meni leivonnan jälkeiseen siivoamiseen ja järjestelyyn. Muffinien kypsymisaika oli nopeampi kuin kuivakakun, joten käytimme aikaa hyödyksi ohjeistamalla lapsia piirtämään jotain leivontaan liittyvää. Koska muffinit olivat aiemmin valmiita, annoimme lasten maistaa niitä ja jätimme paholaiskakun vielä kypsymään uuniin päätöslaulun eli Leipuri Hiiva-laulun jälkeen. Ohjaajat huolehtivat kakun paistamisen loppuun. Kuivakakkua emme siis maistaneet vaan se jätettiin odottamaan kahvittelutilaisuutta.

KUVA 7. Paholaisenkakkutaikinaa tekemässä (Valtonen 2014).

5.3.7 Kahvittelutilaisuus vanhemmille

Maaliskuun lopulla leivontatuokioiden päättymisen jälkeen järjestimme opinnäytteen toiminnalliseen osuuteen osallistuneiden lasten vanhemmille kahvittelutuokion, mikä oli samalla myös toimeksiantajamme PikkuKengurun Kodin Ulurut -ryhmän vanhempain iltapäivä. Tilaisuuden tavoitteena oli tuoda näkyväksi leivontatuokioihin osallistuneiden lapsien osuutta meidän opinnäytetyön toteutuksessa sekä olla tukemassa toimeksiantajamme tärkeää periaatetta; kodin ja päiväkodin yhteistyötä eli kasvatuskumppanuutta.

Kahvittelutilaisuutta varten menimme päiväkodille jo aamupäivällä, jotta pääsimme valmistelemaan kahvittelutilaisuuden tiloja. Kahvittelutilaisuuden tilana toimi Ulurut -ryhmän tila. Lapset olivat mukana tilojen valmistelussa ja koristelussa. He olivat piirtäneet suurille ja pitkille papereille yhdessä kuvia, jotka oli kiinnitetty seinälle. Leivonnaiset oli tuotu Ylä-Savon ammattiopiston pakasteesta sulamaan päiväkodille aikaisemmin ja ne aseteltiin pöydälle esille. Leivonnaisten lisäksi tarjolla oli myös kahvia, teetä ja mehua. Vanhemmat saapuivat tilaisuuteen vähitellen iltapäivän aikana ja lapset saivat vuorollaan kertoa vanhemmilleen, mitä herkuja olivat tehneet ja miten niitä tehdään. Lapsilla oli myös mahdollista toimia niin sanottuna kahvilanpitäjänä yhdessä ohjaajien kanssa. Päätimme lasten kanssa, että vasta kun lasten vanhemmat tulevat paikalle saavat hekin ottaa leipomiaan tuotteita syötäväksi ja maistella niitä yhdessä vanhempien kanssa. Vanhemmat olivat hyvin kiinnostuneita siitä, mikä leivonnaisista oli heidän lapsensa tekemä ja lapsetkin olivat hyvin innokkaita esittelemässä mitä he ovat tehneet. Kahvittelutilaisuudessa oli hieman kiirettä, sillä leivonnaislautaset tyhjenivät nopeasti herkuista ja uutta oli laitettava esille. Myös kahvia ja mehua tarvitsi koko ajan lisää. Lautas-

ten tyhjenemisestä voi päätellä leivonnaisten olleen hyviä ja lapset olivat onnistuneet leivontatuokioilla.

Keräsimme tässä tilaisuudessa palautetta vanhemmilta ohjaamastamme toiminnasta keskustelun avulla ja saimme meille tärkeää palautetta tätäkin kautta. Esittelimme tilaisuudessa myös vanhemmille kehitteillä olleita reseptejä, mistä he antoivat kiitosta. Vanhemmat tuntuivat odottavan leivontaohjeita kotiin käytettäväksi, sillä moni heistä kysyi ohjeita jo kahvittelukerralta mukaan. Leivontatuokioiden toimintaa toimme kahvittelutilaisuudessa esille hyödyntäen leivontatuokioissa otettuja kuvia, joista kokosimme PowerPoint-esityksen. Kuvaesitys oli päällä taukoamatta koko tilaisuuden ajan.

5.4 Reseptivihkon kehittäminen

Työssämme mukana olleet lapset olivat alle kouluikäisiä, jotka eivät vielä osaa lukea. Saimme idean kehittää reseptejä, joita myös lasten on mahdollista seurata ja toimia niiden mukaan. Kehittelimme ideaa sekä suunnittelimme miten toteutamme sen. Päätimme, että teimme resepteistä kuvallisia itse piirtämällä. Lapsi tarvitsee kuvia mielikuvien luomiseen ja ajattelun rakentamiseen. Ne auttavat lasta laajentamaan ajattelua ja orientoivat lasta ymmärtämään sisältöä paremmin (Hatva 1993, 116). Tämä tehtävä koitui haasteelliseksi sillä piirtäminen vaati paljon työtä, mutta etenimme suunnitelman mukaan ja teimme jokaiselle leivontakerralle reseptin kuvallisena. Kuvalliset reseptit toivat tuokioon lisää lapsilähtöisyyttä, sillä niiden avulla lapset pystyvät hahmottamaan reseptin etenemistä, vaikka eivät osaisikaan lukea. Visuaalinen ja verbaalinen viestintä tekevät yhdessä aihealueesta monipuolisen. Kuvien tehtävä oppimisessa on havaintojen rikastuttaminen, ohjaamisen ja ymmärtämisen helpottaminen (Hatva 1993, 54).

Leivontatuokioiden jälkeen vihkoon tulevat kuvat piirsimme uudestaan käsin ja skannasimme tietokoneelle. Sen jälkeen muokkasimme vielä kuvia ja väritimme ne GIMP2-kuvankäsittelyohjelmalla, jotta kuvista saatiin selkeämmät. Reseptissä käytettyjen tuotekuvien kuvittamien oli kaikkein vaikeinta. On olemassa paljon erilaisia tuotteita sekä tuotepaketteja ja kuitenkin halusimme, että kuvista edes hieman tunnistaisi värien ja pakkauksien perusteella mistä elintarvikkeesta on kyse. Vihkon tarkoituksena on kuitenkin olla aikuisten ja lasten yhteisessä käytössä minkä takia lasten ei tarvitse tietää miltä esimerkiksi leivinjauhe näyttää vaan aikuinen toimii tässä tilanteessa apuna. Mietimme myös vaihtoehtoa, että olisimme valokuvanneet tuotteen ja työvaiheet, mutta luovuimme ajatukselta, sillä työ olisi ollut todella suuritöistä ja aikaa vievää, jotta kuvat olisivat olleet selkeitä. Tätä valintaamme tukee Hannuksen tekemä tutkimus johon Hatva viittaa teoksessaan *Kuvittaminen* (1993, 53). Tutkimuksen mukaan värillinen piirros on kahdeksan vuotiailla ja sitä nuoremmilla lapsilla parempi muistamisen ja ymmärtämisen edistämässä kuin valokuva.

Kuvien muokkauksen jälkeen kuvat olivat valmiita liitettäväksi Wordissä leivontaohjeisiin. Kuvat liitettiin resepteihin ja aloimme koota reseptivihkoa valmiille kirjan-mallipohjalle. Tarkoituksemme oli tehdä vihkosta A5-kokoinen, mutta reseptejä kootessamme ohjeet tulivat A4-pohjalle minkä takia lähdimme kokoamaan vihkoa A4-pohjalle. Vihkon koon pitäminen A4-kokoisena osoittautui helpom-

maksi vaihtoehdoksi, kuin alkaa muokata uudelleen kuvia pienemmälle pohjalle sopivaksi. Alun perin meidän oli tarkoitus painattaa useita vihkoja paksummalle paperille, mutta niiden valmistaminen olisi tullut kalliiksi. Päätimme toteuttaa vihkosta PDF-tiedoston, joka laitetaan PikkuKengurun -päiväkodin Internet-sivuille. Sieltä jokainen voi halutessaan tulostaa itselleen vihkon tai vain osan ohjeista, jolloin vihkon toteutustapa on myös ekologisempi. PDF-vihkon ulkoasuun haimme ideoita selailemalla internetissä olevia PDF-tiedostoja ja erilaisia oppaita. Monissa teoksissa ulkoasu oli hyvin yksinkertainen mihin myös itsekin pyrimme toteutuksessa, sillä reseptienohjeistuksien kuvat tuovat jo itsessään vihkoon paljon kuvallista sisältöä.

Vihkon valmistaminen Wordillä oli haastavaa, sillä siihen liitetyt ohjeistukset siirtyivät muokatessa pois paikaltaan ja tiedoston suuri koko myös hidasti muokkausta. Reseptivihkon valmistaminen eteni kuitenkin sujuvasti kun vihkon rakenne alkoi hahmottua. Vihkon sivuja yhtenäistäväksi tekijäksi valitsimme vihreän värin, joka on kansilehden pohjana. Kulttuurissamme vihreä väri merkitsee pirteyttä, rauhallisuutta ja harmoniaa. Värien aistimukset ovat kuitenkin subjektiivisia ja sen herättämät mielikuvat vaihtelevat jopa kulttuurin sisällä. (Lammi 2008, 42.) Valitsimme vihreän värin vihkoomme juuri värin rauhallisuuden vuoksi. Viestinnässä värejä käytetään erottamiseen, korostamiseen, luokitteluun ja yhdistämiseen (Lammi 2008, 42). Sivuilla vihreä väri on sivujen reunoilla rajaamassa samalla ja korostamassa reseptejä jolloin se tekee sivuista yhtenäisemmät (Kuva 8). Jaoimme reseptit vihkoon niin, että ensin tulee perusreseptit eli tavallisesti tehdyt leivonnaiset ja sen jälkeen vasta erikoisreseptit ruoka-aineallergisille. Teimme tämän jaon siksi, että se selkeyttää enemmän vihkoa ja reseptien selaamista. Reseptivihkossa on myös saate, sisällysluettelo ja vinkkisivu lasten kanssa leivontaa varten. Respteihin loppuun olemme lisänneet vinkkejä leivosten valmistamisesta.

Reseptienohjeistuksien fontit on tavutettu, jotta lukemaan opettelevat lapset voivat hahmottaa sanat paremmin kuin ilman tavutusta. Tavuiittain liukumista käytetään perusmenetelmänä lukemaan opettelussa. Tavujen avulla lukemaan opettelemisessa kirjainyhdistelmien äänteet tulevat luontevasti, sillä tavu muodostaa puheelle luonnollisen rytmisen yksikön. Kirjainten ja erilaisten äänteiden opettelu tapahtuu parhaiten luonnollisessa yhteydessä ja tavuiittain opettelu myös vahvistaa oikeaa lukusuuntaa. (Kyröläinen 1999, 196.) Reseptivihkojen kuvat edistävät myös lukemista, sillä lukemaan oppimista tapahtuu visuaalisesti, puhemotorisesti ja auditiivisesti (Kyröläinen 1999, 195).

Valitsimme reseptivihkoon tulevat valokuvat sillä perusteella, ettei kuvista voi tunnistaa osallistuneita lapsia eli kuvissa ei näy lasten kasvot vaan enimmäkseen kädet. Valituissa valokuvissa näkyy tuokioiden toiminnallisuus, lapsien yhteistyö, tekemisen monipuolisuus sekä lapsilähtöisyys. Kuvissa lapset sekoittavat taikinaa ja mittaavat aineksia yhdessä meidän antamien neuvojen mukaan. Kannen kuvissa näkyy sekä leivontaa ja astioiden pesemistä, jotka molemmat olivat oleellinen osa tuokioissa. Kannen kuvassa olevasta pullapelistä näkyy, kuinka lapset ovat itse tehneet pullat ja ripotelleet sokeria niiden päälle haluamallaan tavalla. Reseptivihkon sisältä löytyvästä kuvasta näkyy myös kuvallisen ohjeen käyttö tuokion aikana. Ohje on laitettu muovitaskuun, jotta se säilyy tuokion aikana puhtaana.

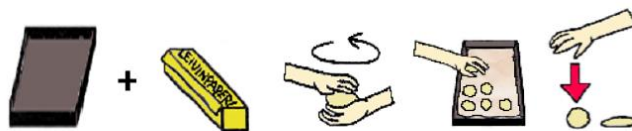
1. SU-LA-TA RAS-VA MIK-ROS-SA.

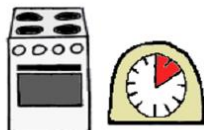
2. SE-KOI-TA KUI-VAT AI-NEET KES-KE-NÄÄN.

3. LI-SÄÄ JOUK-KOON SU-LA-TET-TU RAS-VA.

4. PYÖ-RIT-TE-LE PIE-NI-Ä KOK-KA-REI-TA LEI-VIN-PA-PE-RIN PÄÄL-LE, PAI-NA JA MUO-TOI-LE VÄ-HÄN.

5. PAIS-TA **175** AS-TEES-SA **NOIN 10** MI-NUUT-TI-A, KUN-NES REU-NAT AL-KA-VAT RUS-KIS-TU-A

KEK-SIT LE-VI-Ä-VÄT
UU-NIS-SA, JÄ-TÄ TI-LAA
KEK-SEIL-LE PEL-LIL-LÄ.

KUVA 8. Valmiin reseptivihkon sivu

6 OPINNÄYTETYÖN ERI OSA-ALUEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Opinnäytetyömme on kokonaisuudessaan ollut pitkä prosessi, mikä on koostunut monista eri vaiheista. Prosessiin on kuulunut ideointia, suunnittelua ja toteutusta sekä raportointia eri vaiheissa työtä. Tavoitteita työllemme asetimme monessa eri kohdassa. Koko opinnäytetyöprosessin aikana olemme kiinnittäneet huomiota aiheemme ajankohtaisuuteen, sillä mediasta voimme lukea viikoittain artikkeleita tai tutkimusten tuloksia, miten arjentaidot ovat hiipumassa ja uusavuttomuus perus arjessa näkyy. Tämä aihe yhdistettynä varhaiskasvatukseen sai meidät tekemään opinnäytetyöstämme toiminnallisen kehittämistyön päivähoiton kanssa yhteistyössä.

Vaikka opinnäytetyömme teoriaosiossa käsittelemme oppimista, keskityimme tuokioissa kuitenkin enemmän toteuttamaan arjentaitojen opettelua vaihtuvan lapsiryhmän takia. Pidämme tärkeänä, että leivontaan voi sisällyttää erilaisten asioiden kuten matematiikan opettelua ilman, että se tuntuisi lapsesta välttämättä oppimistilanteelta. Tekemällä oppiminen myös tukee lapsilähtöisyyttä ja antaa lapselle mahdollisuuden oppia mielekkäällä tavalla.

6.1 Leivontatuokioiden tavoitteiden toteutumisen arviointi

Lapsilähtöinen toteutus oli tavoitteistamme keskeisin, johon kiinnitimme erityisesti huomiota leivontatuokioita suunnitellessa ja toteuttaessa. Se näkyikin tuokioilla monella tapaa. Ennen tuokioita varmistimme, että lapsia varten on käytössä matala pöytä, jotta lapsien on helpompi leipoa. Silloin ei ole vaarana, että kukaan lapsista putoaisi penkiltä kurottaessaan korkealle työtasolle. Lasten suojavaatetusta, esiliinoja ja hattuja miettiessä huomioimme lasten koon ja suojavaatteiden käytännöllisyyden. Tulimme siihen tulokseen, että otamme käyttöön leipuri-kondiittori- puolella olevia kerta-käyttöesiliinoja, jotka ovat myös lapsilla käytännöllisiä ja vanhempien ei tarvitsisi huolehtia leivonta tuokiolle varusteista. Leivontatuokioita varten kaikki tarvittavat raaka-aineet ja leivontavälineet oli aseteltu matalalle pöydälle, jotta lapsien oli siitä helpoin huomata tarvikkeet ja tuoda ne erilliselle leivontapöydälle silloin, kun niitä tarvittiin.

Jälkeenpäin ajateltuna olisi ollut parempi, jos tuokioissa leivontapöytä olisi ollut niin, että sen molemmilla puolilla olisi ollut mahdollista liikkua. Tuokioissa pöytä oli nimittäin seinää vasten, eikä kaikki lapset mahtuneet välttämättä samaan aikaan pöydän viereen. Leipominen pöydän ääressä onnistui kuitenkin hyvin, vaikka toisin päin käännettynä pöytä olisi helpottanut myös meitä lasten ohjauksessa, koska silloin lasten takaa ei olisi tarvinnut kurotella ja kaikki olisivat nähneet toisensa.

Turvallisuustekijät huomioimme etukäteen ennen tuokioiden alkamista. Kertomalla lapsille keittiön säännöistä heti tuokioiden alussa, saimme lapset huomioimaan oman käyttäytymisen tärkeyden turvallisuuden suhteen. Toinen turvallisuuteen vaikuttava työtapamme oli huomioimalla jatkuvasti lapsia ja ympäristöä. Kuuma uuni ja kuuma sulanut rasva olivat meidän ohjaajien vastuulla, jotta palovammoja ei tulisi. Keittiössä käveltiin ja varsinkin leipuriluokan puolella käydessä huomioimme, että lapset kulkivat rivissä eivätkä lähteneet yksin kiertelemään luokassa. Lapset saivat itse leikata veitsellä voita määrätyn palan. Jos leikkaaminen ei onnistunut, autettiin lasta leikkaamaan, jottei veitsel-

lä vahingossa leikkaisi sormeen. Terävät esineet pidettiin kauempana pöydällä heti kun niitä ei tarvinnut.

Toimme ohjauksessa esille enemmänkin lapsilähtöisyyden toteutumista. Toiminnassa ketään lasta ei pakotettu siivoamaan tai laittamaan käsiään taikinaan, jos se ei lapsen mielestä tuntunut mieluialta. Lähes kaikki lapsista kuitenkin kokeili miltä taikina tuntuu, sekä siivosi ja pesi astioita mielellään. Taikinaa valmistaessa annoimme jokaisen lapsen vuorotellen mitata, kaataa ja sekoittaa taikinaan aineksia. Näin huomioimme jokaisen lapsen tuokiossa tasavertaisesti. Lapsiryhmän koko tuokioissa oli sopiva lapsilähtöisyyden kannalta, sillä pienessä ryhmässä jokainen lapsi pystyi osallistumaan tuokioille tasavertaisesti ja ohjattavuuden kannalta pieni ryhmä oli sopivankokoinen.

Tuokioissa pystyimme tekemään havaintoja kuinka erilaiset lapsiryhmät toimivat samankaltaisissa tilanteissa aivan eri tavoin. Havaintoja pystyi tekemään myös lapsien yksilöllisyydestä tämän kaikille uuden toiminnan myötä. Itsellemme asettamamme tavoite olikin ryhmän hallinta. Leivontatuokioilla se oli merkittävässä osassa, sillä ympäristö oli lapsille uusi ja se vaikutti heidän käyttäytymiseen. Onnistuimme ryhmän hallinnassa hyvin suunnitelmallisen työtteen ansiosta.

Oppimiseen liittyviä leivontatuokioille asetettuja tavoitteita on hieman hankala arvioida. Asetimme oppimistavoitteet teoriaan tutustumisen pohjalta, minkä perusteella mielestämme tämän kaltaisella toiminnalla kuin leivonta, voisi kehittää esimerkiksi lapsen kognitiivisia ja hienomotorisia taitoja sekä matemaattisuuteen ja mittaamiseen liittyviä taitoja. Luontokasvatusta pyrimme pitämään myös esillä leivontatuokioissa, joillakin kerroilla enemmän ja toisilla kerroilla vain kierrätyksen ja jätteiden lajittelun kautta.

Havainnoimme lasten toimintaa näihin oppimistavoitteisiin liittyen ja jokaisella kerralla huomasimme, että vaikka lapsille saattoi olla paljon vieraita käsitteitä leivontatuokion alussa, tuokion loppupuolella oikeat käsitteet oli puheissa mukana. Leivonnan kautta lapsen ajattelu ja käsitteiden ymmärtäminen laajeni. Ajattelemme, että tällaisen toiminnan kautta kognitiiviset taidot voivat kehittyä aivan kuin huomaamatta. Hienomotoristen taitojen kehittyminen leivonnan avulla tulee käsillä tekemisen kautta ja pyrimmekin tuomaan toimintaan mahdollisuuksien mukaan. Kaatamista leivontatuokiossa harjoiteltiin myös jokaisella kerralla, mikä kehittää hienomotoriikkaa lapsella. Matemaattisuus ja mittaaminen leivonnassa oli olennaisena osana, lapsia kehoitettiin laskemaan ohjeen kuvista montako lusikkaa tai desilitraa mitäkin raaka-ainetta tarvitsee tai pohdimme yhdessä paljonko esimerkiksi 200grammaa rasvaa on. Matemaattisuutta olisi voinut lisätä tuokioihin keskustelemalla enemmän lasten kanssa mittojen suuruuksista ja eroista. Luontokasvatusta näkyi jokaisella toimintakerralla, jätteiden lajittelun oppiminen on hyödyllistä myös tulevaisuutta ajatellen. Lapset osasivat yllättävän hyvin roskien lajittelun ja ymmärsivät sen tärkeyden. Luontokasvatusta lisättiin joillakin kerroilla myös tuomalla keskustelun tueksi kuvia, joissa oli tunnistettavia kasveja, viljoja tai marjoja. Nämä koettiin olevan lapsille mieleisiä oppimiskeskusteluja, joista oli myös hyötyä oppimisen kannalta.

Leivontatuokioiden aikana parhaita palautteen antajia olivat lapset. Leivontatuokioiden alkujännitys katosi lapsilta nopeasti leipomaan päästessä. Lasten innokkuus ja tekemisen ilo niin tavallisessa asiassa kuin leipomisessä oli hyvää palautta tuokioiden mielekkyydestä ja siitä, että lapset saivat onnistumisen kokemuksia, joihin tuokioilla pyrimme. Yleinen kommentti lapsilta oli, että kaikki oli mukavaa. Saimme myös yksittäisiä kommentteja lapsilta tuokioiden aikana;

Mukavinta oli kun sai siivota lopuksi.
Leivontaan käytettiin liikaa aikaa.
Nyt minäkin osaan tiskata.
Osasinko minä oikeasti leipoa itse?
Olen leiponut äidin kanssa joskus aikaisemmin.
En ole koskaan aikaisemmin päässyt leipomaan.
Voisiko päiväkodissa leipoa joka päivä?
Leipominen onkin niin helppoa.
Tiskaaminen on parasta.
Opin paljon uusia asioita.
Osaan itse katsoa ohjeesta, mitä pitää tehdä.
Mukavaa, kun saa tehdä ihan itse.
Se oli kivaa, kun sai kokeilla miltä taikina tuntuu.
Olen aikaisemminkin leiponut, mutta en ihan itse.
Minusta tulee varmasti leipuri.
Ehkä myös kotona voitaisiin leipoa.

Leivontatuokioiden jälkeen järjestetty kahvittelutilaisuus vanhemmille oli hyvä palautteen saamiseksi. Vanhemmilta emme keränneet kirjallista palautetta, mutta he kertoivat palautetta mielellään suullisesti. Kotona oli myös huomattu lasten käyttäytymisessä joitakin muutoksia leivontahetkien jälkeen. Lapset saivat leivonnan jälkeen olla pesemässä astioita ja siivoamassa, joten tätä haluttiin tehdä myös kotona. Yksi äiti antoi palautetta, että pöydän pyyhkiminen on leivontatuokion jälkeen kuulunut 5-vuotiaan tytön mielekkääksi puuhaksi kotona ruokailujen jälkeen. Myös useampi vanhempi kertoi, että innostus leivontaa ja muitakin kotiaskareita kohtaan on lisääntynyt toimintamme myötä. Mielestämme tämäkin palaute kertoo siitä, että olemme toiminnalla päässeet yhteen tuokioille asetetuista tavoitteista, mikä oli arjentaiteiden opettelu -ja vahvistaminen. Palautteen mukaan olemme saaneet opinnäytetyöllämme muutoksia siis myös lasten kotiin ja työmme on näkynyt siellä toivotulla tavalla.

6.2 Reseptivihkon toteuttamisen arviointi

Reseptivihkon toteuttaminen vaati meiltä reseptien näkemistä lapsen silmin, sillä tavoitteemme oli saada resepteistä lapselle ymmärrettävät. Reseptivihkon toteuttamisessa täytyi ottaa huomioon lapsen kyky hahmottaa, sekä lapsen lukemaan oppimisen vahvistaminen. Reseptivihkon toteuttaminen vaati myös tietoa lapsen kehityksestä ja oppimisesta. Reseptien muokkaaminen lapsilähtöiseksi ja

niiden testaaminen leivontatuokioissa antoi työllemme suuremmankin haasteen, mitä olisimme arvanneet. Reseptien kokoaminen julkaistavaksi vihkoksi on niin sanottua tuotekehittelyä, mutta emme kuitenkaan asettaneet siihen itsellemme erikseen oppimistavoitteita, koska alun perinkään työmme tarkoitus ei ollut tuotteen kehittäminen. Kehittämämme reseptivihkon tavoitteet olivat enemmän asiakkaista lähteviä eli halusimme kehittää lapsille sopivan tuotteen. Tavoitteenamme oli tehdä selkeä reseptivihko, missä on huomioitu myös erityisruokavaliota käyttävät lapset, jotta kaikki ryhmän lapset olisivat tasavertaisia. Kahvittelutilaisuudessa kysyimme palautetta reseptien kuvallista ohjeistuksista, jotka monien vanhempien mielestä olivat toimivia lapsille. Varsinkin erikoisruokavaliio-ohjeiden huomioiminen sai erityistä kiitosta. Vihkoa tehdessä huomioimme koko ajan lapsilähtöisyyden näkyvyyttä, koska koko opinnäytetyömme ajan eri osioissa pidimme lapsilähtöisyyttä merkittävänä osana teoreettista viitekehystämme.

Saimme toimeksiantajalta positiivista palautetta reseptivihkosta ja heidän mielestään A4-kokoinen vihko on lasten kanssa toimivampi kuin A5-kokoinen, koska A4-koikoisesta vihkosta lapsi näkee selkeästi koko ohjeen. Aluksi ajattelimme A5-kokoisen vihkon olevan käteväkokoinen, mutta todellisuudessa se ei olisi palvellut kohderyhmää. Toimeksiantajamme mielestä myös tavuittain isoilla kirjaimilla kirjoitettu ohjeistus on lapselle selkeämpi, kuin pienillä kirjaimilla kirjoittaen. Lapselle pienten kirjainten hahmottaminen voi olla hankalampaa, kuin isojen kirjainten. Saamamme palautteen perusteella toteamme lapsilähtöisyyden toteutuneen reseptivihkossa.

6.3 Oman ammatillisen kehittymisen arviointia

Opinnäytetyöprosessin kautta myös omaa ammatillista kehittymistä on havaittavissa. Teorian yhdistäminen käytäntöön oli tässä työssämme tärkeässä osassa, opiskeluvuosien aikana opittuja asioita on voitu myös nyt hyödyntää merkittävästi eri vaiheessa prosessia. Itse kehittämämme, suunnittelemamme ja ohjaamamme tuokioiden onnistuminen oli yksi oman ammatillisen kasvun kehittämisen tavoite. Erilaisten, joka kerta vaihtuvien lapsiryhmien ohjaaminen toi haastetta ryhmän ohjaamiseen.

Opinnäytetyössämme nousi hyvin esille kehittäminen, joka on osa sosionomin kompetensseja. Kehittämistä tapahtui tuokioiden suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa sekä reseptivihkon ohjeistuksien kehittämisessä lapsilähtöisemmiksi. Leivontatuokioiden onnistuminen vaati toiminnan reflektointia, jotta seuraavasta leivontatuokiosta saatiin vielä enemmän lapsilähtöisempi. Myös yhteistyö muiden toimialojen kanssa on osa sosionomin kompetensseja ja työssämme se näkyi yhteistyönä päiväkodin ja Ylä-Savon ammattiopiston kanssa, jossa ammattialana oli muu kuin sosiaalialan palvelu. Kasvatuskumppanuuden tuominen opinnäytetyöhömmä oli myös osa tärkeää yhteistyötä, jota varhaiskasvatukseen erikoistuneena sosionomina tulee jatkossakin tekemään.

Asiakastyön osaamista vaadittiin tuokioissa huomioimalla lasten yksilöllisyys toiminnan ohjauksessa. Varsinkin leivontatuokioilla vaihtuvat lapset toivat oman haasteensa tuokioihin, sillä lapseen päästiin tutustumaan vasta leivontatuokioiden aikana. Omien ohjaustaitojen kehittymisen kannalta vaihtuva lapsiryhmä oli myös hyvä asia, sillä silloin ryhmänohjausta tehtiin erilaiselle kokoonpanolle, jossa mukana oli erilaisia yksilöitä. Teorian yhdistäminen käytännön toimintaan vahvistui opinnäytetyö-

prosessin aikana, sillä toimintaa suunnitellessa piti huomioida myös teorian merkitys toiminnassa ja sitä kautta saimme lisää tietoa ja taitoa ohjaamiseen. Ohjaamisessa huomasin ympäristön vaikutuksen lapsiryhmään ja kuinka se tulee huomioida ohjaamisessa. Lapsille tuttu ympäristö vaati enemmän taitoa pitää lasten huomio toiminnassa. Oma kokemuksemme ohjaamisesta on se, että ohjaaminen ja tuokioiden suunnitteleminen tuli helpommaksi, mitä useamman kerran tuokiota oli pidetty. Jokaisen tuokion jälkeen kävimme läpi mikä tuokiossa oli hyvää ja mikä ei. Pyrimme huomioimaan tekemämme havainnot sekä päiväkodin työntekijän antamat palautteet ja ideat seuraavia kertoja varten.

Oman ohjaustoiminnan ja toiminnallisten tuokioiden arvioinnissa saimme tärkeää palautetta päiväkodin ryhmäohjaajalta, joka on ollut yhteistyöhenkilö koko opinnäytetyömme ajan toimeksiantaja-puolelta. Hänen antama palaute oli hyvin positiivista. Ohjaustaitojamme hän kuvasi rauhalliseksi, ammattimaiseksi ja suunnitelmalliseksi. Hän myös kiinnitti huomiota lapsilähtöisyyteen, mikä näkyi tuokiossa. Jos lapsi ei halunnut tehdä tiettyä asiaa, emme myöskään pakottaneet. Mikäli lapsi kieltäytyi ensimmäisellä kerralla tekemästä jotain, kysyimme häneltä myös toisen kerran ja ehkä vielä kolmannenkin kerran. Uusi tilanne, uusi paikka ja uudet ohjaajat voivat jännittää lasta aluksi.

Oma ammatillinen osaaminen kehittyi ja vahvistui myös tiedonkeruun myötä. Ymmärrämme nyt lapsilähtöisyyden merkityksen varhaiskasvatusikäiselle lapselle sekä lapsen yksilöllisen kehityksen paremmin. Opinnäytetyöprosessin aikana olemme kehittäneet omia taitoja käytännön ja teorian yhdistämisessä. Tiedonhakutaidot ja lähdekriittisyys kehittyivät huomattavasti, kun teimme opinnäytetyön eri osia. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitomme kehittyivät myös käytännön toiminnan kautta.

6.4 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyömme toimeksiantajan selvittyä teimme kirjallisen ilmoituksen (Liite 1) päiväkotiryhmän lapsille ja heidän huoltajilleen, jotta huoltajat tietäisivät millaista toimintaa pidämme ja että leivontatuokioiden aikana tuokioita valokuvataan. Kerroimme kirjeessä vanhemmille, ettei lapsista otettuja tunnistettavia kuvia tulla käyttämään, vaan kuvat ovat enimmäkseen otettu toimintavaiheista, eikä lasten nimiä tule esille opinnäytetyöhömmessään missään vaiheessa. Vanhemmat olivat myös tietoisia Ylä-Savon ammattiopiston järjestämästä mainosvideon kuvauksesta yhdellä leivonta tuokiolla (Liite 2). Allekirjoitettavaa vaitiolositoumusta tai tutkimuslupaa ei välttämättä tarvita vaikka kerättäisiin ääntä ja kuvaa sisältävää aineistoa. Erilaisten tilanteiden kuten opetustilanteen tallentamiseen riittää suullinen lupa ja kirjallinen informaatio tallenteen käyttötarkoituksesta. (Kuula 2011, 132.) Opinnäytetyömme ei ole tutkimuksellinen, mutta huomioimme siinä tutkimusetiikkaan sisältyvän eettisyyden, sillä mielestämme se on eettisyyden kannalta tärkeää.

Tutkimuksia tehdessä on noudatettava alaikäisen itsemääräämisoikeutta ja vapaaehtoisuuden periaatetta, vaikka huoltaja olisi antanut luvan osallistua tutkimukseen (Kuula 2011, 234). Alaikäisten vapaaehtoisuus toimintaan osallistumisesta on myös osa lapsilähtöisyyttä. Pidämme myös tärkeänä, että huoltajia tiedotettiin toiminnasta, vaikka se ei olisi ollut välttämätöntä. Vanhempien erillistä suostumusta ei välttämättä tarvita, jos varhaiskasvatuksen toimintayksikön johtaja näkee tutkimuk-

sen tuottavan toimintayksikölle tärkeää tietoa tai toiminta toteutetaan osana normaalia toimintaa. (Kuula 2011, 234.)

Tuokioita varten varasimme jokaiselle lapselle suojavaatteet. Siten jokainen lapsi pystyi omalla leivontavuorollaan leipomaan eikä kukaan jäänyt paitsi tuokiosta vain sen takia, että oli unohtanut suojavaatteet. Jokaisella lapsella oli myös mahdollisuus osallistua tuokioille saman verran. Sen varmistamiseksi päiväkotiryhmän ohjaaja suunnitteli kuka lapsista osallistuu milloinkin tuokiolle, sillä hänellä oli tieto lapsien päiväkotiajoista.

Vaikka leivontatuokioihin saadaan yhdistettyä monia oppimista edistäviä tekijöitä, emme kuitenkaan asettaneet niitä opinnäytetyömme tavoitteeksi, sillä tuokioidemme aikana emme olisi voineet toteuttaa niitä opinnäytetyön luotettavuuden kannalta luotettavasti. Toimintatuokioita oli vain seitsemän ja tuokioihin osallistui joka kerralla eri lapsiryhmät. Opinnäytetyömme voi kuitenkin toimia hyvänä pohjana toiminnan kautta oppimisessa sekä ohjaajien ohjaustaitojen kehittäjänä.

7 POHDINTAA TOIMINNASTA

Opinnäytetyömme oli toiminnallinen kehittämistyö. Toiminnallinen opinnäytetyö sopi meille itsellemme hyvin. Toimeksiantaja oli alusta lähtien mukana ideoimassa toiminnallista opinnäytetyötä kanssamme. Mielestämme toiminnallisessa opinnäytetyössä pääsimme hyödyntämään monia eri osaamisalueitamme sekä pystyimme kehittämään itseämme. Toimeksiantajalle toiminnallinen opinnäytetyö sopi erityisen hyvin, sillä ohjattu toiminta kuuluu olennaisena päiväkodin arkeen eikä sitä ole koskaan liikaa. Uudenlainen toiminta ja uudet ohjaajat olivat tervetulleita PikkuKengurun Kodin arkeen. PikkuKengurun Koti on jatkossakin kiinnostunut yhteistyöhön Savonia-ammattikorkeakoulun kanssa.

Leivonta on meille kummallekin yksi kiinnostuksen kohteemme, toinen opinnäytetyön tekijöistä oli myös aikaisemmin opiskellut elintarvikealan tutkinnon ja erikoistunut siellä Leipuri-kondiittorin opintoihin. Aikaisemmasta koulutuksesta oli työssä paljon hyötyä ja sitä kautta saimme työhön yhteistyökumppaniksi hänen aikaisemman oppilaitoksen eli Ylä-Savon ammattiopiston. Mielestämme oman aikaisemman osaamisen hyödyntäminen tässä työssä on auttanut merkittävästi.

Opinnäytetyön onnistumisen kannalta on tärkeää, että yhteistyö toimeksiantajan kanssa toimii. Mielestämme yhteistyö toimeksiantajan kanssa sujui todella hyvin. Toimeksiantajaan olimme yhteydessä sähköpostilla ja kävimme myös keskustelemassa paikan päällä päiväkodilla tulevasta opinnäytetyöstämme. Tiivistä yhteistyötämme lisäsi myös toisen opinnäytetyöntekijän työharjoittelu toimeksiantajana toimineessa päiväkodissa samaan aikaan, kuin leivontatuokioita toteutettiin. Myös yhteistyö Ylä-Savon ammattiopiston kanssa oli sujuvaa. Heihin olimme yhteydessä sähköpostilla ja kävimme useasti paikan päällä keskustelemassa ja katsomassa toimintatiloja. Ilman yhteistyötämme Ylä-Savon ammattiopiston leipuripuolen kanssa emme olisi saaneet koottua viikkoon myös onnistuvia erityisruokavalioreseptejä, eikä lapset olisi päässeet kokemaan uudenvuodenpäivän ympäristössä toimimista. Ylä-Savon ammattiopistolaitoksen mediapuoli kiinnostui toteuttamastamme toiminnasta ja he järjestivät videokuvaajat yhdelle leivontatuokiolle. Ilmoitimme kuvaajan tulosta etukäteen päiväkodille, jotta he tiesivät varautua tuokion kuvaamiseen. Kyseiselle leivontatuokiolle osallistuvien lasten huoltajilta kysyimme myös erilliset kirjalliset luvat videokuvausta varten.

Ylä-Savon ammattiopiston kiinnostus työtämme kohtaan oli meille yllätys. He olivat hyvin innovatiivisia ja halusivat olla yhdessä meidän kanssa kehittämässä toimintaa. Meille oli merkittävää hyötyä saada leivontaan liittyviä vinkkejä alan ammattilaisilta ja yhdistää oma sosiaalialan osaaminen uusimman leipuritietämyksen kanssa. Valmiiksi testatut, toimivat reseptit olivat meille ohjaajille suuri apu ajankäytön suhteen. Ammattiopiston ja ammattikorkeakoulun yhteistyö ei ole vielä kovin yleistä, joten tämä työ oli myös merkityksellinen uusien yhteistyökumppaneiden löytämisen suhteen.

Kun mietimme saavutustamme näin jälkikäteen, olemme vakuuttuneita siitä, että toiminnallamme oli merkitystä lapsille, meille opinnäytetyöntekijöille itsellemme sekä toimeksiantajallemme PikkuKengurun Koti Oy:lle. Viimeisessä opinnäytetyömme palautekeskustelussa kuulummekin, että leivonta kuuluu osana edelleenkin päiväkodin arkeen ja kehittämämme toiminta on siis jatkunut edelleen. Kehittämämme toimintaa voisi hyödyntää enemmänkin eri asiakasryhmien kanssa. Olemme onnistu-

neet työssämme, toiminnastamme saimme hyvää palautetta niin lapsilta kuin toimeksiantajalta kuin huoltajilta. Työmme toiminnallisesta osuudesta tuli laaja ja suuritöinen, koska kehitimme ja ohjasimme toimintaa sekä lisäksi tuli vielä kehitettyä reseptivihko.

Päiväkotiarjessa toiminta näkyi jokaviikkoisena tuokiona, mutta vain pienelle ryhmälle kerralla. Tuokioiden ajankohdat oli suunniteltu aikaisemmin ja päiväkodin työntekijät osasivat valita jokaiselle kerralle sopivan ryhmän. Oma haasteensa oli meille ohjaamisessa se, että emme tunteneet lapsia etukäteen. Tähän oli suuri apu, että saimme päiväkodilta tukea ryhmien suunnitteluun ja huomioita, mikäli jotakin lasta ohjatessa oli jotakin poikkeavaa.

Päiväkodin työntekijöiden tekemissä päivittäisessä havainnoissa leivontatuokioiden ovat tulleet myös näkyviin lasten leikeissä, kun lapset perustivat omia kahviloitaan ja leipomoitaan sekä ulkona että sisällä. Lasten puheissa kuului myös eri tilanteissa leivontatuokioista opittuja sekä koettuja asioita. Lasten keskusteluissa kuului usein leivontatuokion jälkeen haave, lapsille unelma-ammattiksi muodostui tietenkin leipuri.

Leivontatuokioille osallistuneet lapset olivat varhaiskasvatusikäisiä, mikä oli tärkeä valinta, sillä se tuki meidän omaa oppimistamme. Olemme kumpikin valinneet varhaiskasvatuksen opintopolun, joten opinnäytetyössä olleen asiakasryhmän valinta oli helppo. Jo ennen toimintaa pohdimme, millainen merkitys työllä olisi omalle ammatilliselle kehitykselle. Toiminnan jälkeen huomaamme oman ammatillisen kasvun ja sosiaalialan asiantuntijuuden kehittymisen opinnäytetyön prosessin aikana erittäin selkeästi. Toiminnallisessa toteutuksessa etenkin lapsilähtöisen ohjaamisentaidot ovat kehittyneet, sillä lapsilähtöiseen työskentelyyn ja teoriaan perehtyminen on tuonut lisää osaamista. Ammatillinen varmuutemme kehittyi huomattavasti, sillä ohjaustuokioiden hallintaan saimme kokemusta jokaiselta leivontakerralta ja teoriaa apuna käyttäen tuokioiden onnistuivat. Saimme kokemusta tavoitteellisesta ja suunnitelmallisesta työotteesta sekä toiminnan kehittämistä. Myös oman toiminnan reflektointikyky kehittyi.

Reseptivihkon toteuttamisen suunnittelu vei opinnäytetyöstämme yllättävän paljon aikaa. Vihkon valmistamisessa täytyi huomioida monia asioita, kuten vihkon ulkoasu, reseptien ohjeistukset, kohderyhmä, käyttötarkoitus ja kustannukset. Vihkon käsittelemiseen kuvankäsittelyohjelmalla olisi saanut menemään helpostikin vielä enemmän aikaa. Reseptivihkon valmistamisessa oli haasteena kuvankäsittelyohjelman käyttö, sillä edellisestä kuvankäsittelyohjelman käytöstä oli kulunut aikaa. Onneksi kuvankäsittelyä varten löytyi ilmainen suomenkielinen kuvankäsittelyohjelma, mikä helpotti työn toteuttamista. Vihkojen toteuttaminen painettuna ei täysin toteutunut, sillä painattaminen olisi tullut yllättävän kalliiksi. Onneksi vihkon laittaminen PDF-tiedostona Internetiin PikkuKengurun Kodin nettisivuille osoittautui mahdolliseksi vaihtoehdoksi (Liite 3).

Reseptivihkon ohjeisiin emme laittaneet kuvaa valmiista leivonnaisista. Valokuva valmiista leivonnaisista ei olisi näyttänyt mielestämme sopivalta piirroskuvien joukossa. Ja koska erityisruokavalio leivontatuokio järjestettiin vain kerran, ei meillä ollut kuvaa kaikista erityisruokavalio leivonnaisista. Eri-tyisruokavalio leivosten ulkonäkö poikkeaa tavallisesta leivonnaisesta, joten niiden kuvia emme olisi

voineet käyttää reseptin yhteydessä. Piirroskuvan tekeminen valmiista leivoksista ei myöskään olisi ollut tarpeeksi havainnollistava. Leivontatuokioiden aikana kukaan lapsista ei kysynyt millainen leivonnainen on, vaikka vaalea pähkäliskakku herättikin ihmetystä.

Opinnäytetyöstämme voi tehdä pidempiaikaisen (oppimis)prosessin lasten kanssa yhdistämällä toimintaan lisää ulottuvuuksia menemällä metsään tai yhdessä ruokaostoksille. Toimintaa voi toteuttaa myös lasten ja vanhempien kanssa yhdessä tai vaikka isovanhempien. Silloin tuokioiden pitäminen vaatii hieman isommat tilat ja mahdollisesti useamman uunin ja työpisteen leipomiselle.

Pohdimme työmenetelmänä leivontatuokioita laajentamista muuallekin, kuin pelkän varhaiskasvatuksen toimipaikoissa. Tulimme siihen tulokseen, että toiminnallisena menetelmänä leivontaa voisi käyttää eri asiakasryhmien kanssa. Tuokioita voisi kehittää asiakasryhmän mukaan, esimerkiksi mielenterveyskuntoutuja voisi saada onnistumisen kokemuksia, kun onnistuisi leipomisessa. Onnistumisen kokemukset parantaisivat itsetuntoa. Kehitysvammaisille pidetyissä tuokioissa taas voitaisiin arvioida arjentaiteiden kehittymistä toiminnallisissa tuokioissa. Erityistä tukea tarvitsevien ja vammaisten asiakkaiden kanssa kuvalliset reseptit voisivat olla myös hyvin käyttökelpoisia, sillä heidän kanssaan kuvallinen kommunikointi on muutenkin käytössä. Kehittämillämme resepteillä voitaisiin olla helpottamassa tuokioiden sujumista yksinkertaisten kuvitettujen ohjeiden kautta. Vanhuksille esimerkiksi muistisairaille toiminta voisi tuoda mielekästä virikkeellisyttä.

Leivonta-tuokioiden järjestäminen ja kuvalliset ohjeistukset voisivat olla käytännöllisiä esimerkiksi maahanmuuttajien kerhotoiminnassa. Piirroskuvan voisi myös tulostaa ja laittaa sen elintarvikkeen lähelle mikä kuvassa on, jotta vastaavan tuotteen löytäminen reseptistä onnistuu ilman suomenkielen osaamista. Erilaisten kuvallisten ruuanlaitto- ja leivonta-ohjeiden toimivuutta voisi kokeilla ja kehittää maahan maahanmuuttajien toiminnassa ja testata ymmärrettävyyttä kuvien avulla. Reseptivihkon hyödyntäminen muissa maissa kuin Suomessa kuvia hyödyntäen on vähän kyseenalaista, koska tuotepakkaukset ovat jokaisessa maassa erilaisia. Esimerkiksi maitoa myydään Suomessa purkissa, mutta monessa muussa maassa sitä myydään pullossa. Reseptivihkon voisi kuitenkin kääntää myös muille kielille ja se voisi olla helppoa, koska teksti vihkossa on lyhyttä ja selkeää.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- Field, S. 2013. *Teaching Kids Life Skills* [Digilehti]. Thriving family [viitattu 20.08.2014]. Saatavissa: <http://www.thrivingfamily.com/Features/Magazine/2013/teaching-kids-life-skills.aspx>
- Hatva, A. 1993. *Kuvittaminen*. Helsinki: Rakennustieto OY.
- Heikkinen-Peitsoma, A. & Rautakivi, S. 1987. *Esikouluikäisten ohjaus*. Jyväskylä: Gummerus Oy kirjapaino.
- Heikkinen, H., Rovio, E. & Kiilakoski, T. 2006. Toimintatutkimus prosessina. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) *Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat*. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Helakorpi, S. *Koulutuksen laatu*. [Verkkosivu] [viitattu 28.8.2014] Saatavissa: <http://share.hamk.fi/aokk/seppoh/TIETOISKUT/KOULUTUKSEN%20LAATU/>
- Hujala, E., Puroila, A.-E., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. *Päivähoidosta varhaiskasvatukseen*. Hyvin-kää: Edufin.
- Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. 2006. *Lapsen parhaaksi: lähihoitaja varhaiskasvattajana*. Helsinki: Edita.
- Hämäläinen, I. 14.4.2014. Erityisohjaaja. [Haastattelu.] Iisalmi: PikkuKengurun Koti Oy.
- Härkönen, U. 2012. *Kodit pienten lasten työn ja oppimisen kontekstina. Työelämän, syrjäytymisen ja työkasvatuksen ongelmia pienten lasten kasvuympäristöissä*. [Verkkoartikkeli] [Viitattu 31.8.2014] Saatavissa: http://wanda.uef.fi/~uharkone/tuotoksia/okka_artikkeli.pdf. 1-15.
- Jantunen, M. 2011. Lapsilähtöinen kasvatus. Teoksessa: Jantunen T. & Lautela R. (toim.). *Lapsilähtöinen esiopetus*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 6-11.
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. *Varhaiskasvatusta ammattitaidolla*. Helsinki: Kirjapaja.
- Kinos, J. 2002. *Kohti lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen teoriaa*. [Verkkokirja] [viitattu 21.8.2014] Saatavissa: <http://elektra.helsinki.fi/se/k/0022-927-x/33/2/kohtilap.pdf>
- Kalliala, M. 2008. *Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa?* Helsinki: Gaudeamus.
- Kananen, J. 2009. *Toimintatutkimus yrityksen kehittämisessä*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 9.
- Koivunen, P.-L. 2009. *Hyvä päivähoito –Työkaluja sujuvaan arkeen*. Juva: PS-kustannus.
- Kronqvist, E.-L. 2011. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.). *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Juva: Bookwell Oy. 13–30.
- Kuula, A. 2011. *Tutkimusetiikka –Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Jyväskylä: Bookwell Oy.
- Kyröläinen, K. 1999. Oppimaan oppiminen kielen ja kommunikaation opiskelussa. Teoksessa Laine, K. & Tähtinen, J. (toim.). *Oppimisen ohjaaminen ensi- ja alkuopetuksessa*. Turku: Painosalama Oy. 173–218.
- Kyrö-Ämmälä, O. 2008. Oppilaan kognitiivisten taitojen huomiointi esi- ja alkuopetuksessa. Teoksessa Määttä, K. & Uusitalo, T. (toim.). *Kasvatuspsykologian näkökulmia ihmisen voimavarojen tueksi*. Tampere: Juvenes Print.

- Lammi, O. 2008. *Kortit, kirjat & lehdet-Tee julkaisuja Wordilla*. Saarijärvi: Saarijärven Offset OY.
- Lautela, R. 2011. Esiopetuksen lähtökohtia. Teoksessa: Jantunen T. & Lautela R. (toim.). *Lapsiläh-
töinen esiopetus*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Matikainen, E. 2008. Lasten orientoituminen luonnonympäristöön. Teoksessa Helenius A. & Korho-
nen R. (toim.). *Pedagogiikan palikat*. Helsinki: WSOY. 155–164.
- Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2012. Väestöliiton perhebarometri. *Yhteistä aikaa etsimässä.
Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla*. [Verkkokirja] [Viitattu 3.9.2014] Saatavissa:
[http://vaestoliitto-fi-
bin.directo.fi/@Bin/34bae8848ecea1ac89afdca1cc76e59d/1409399222/application/pdf/1693043/Per
hebarometri%202011_Web.pdf](http://vaestoliitto-fi-
bin.directo.fi/@Bin/34bae8848ecea1ac89afdca1cc76e59d/1409399222/application/pdf/1693043/Per
hebarometri%202011_Web.pdf)
- Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. *Ammattina sosionomi*. Helsinki:
WSOYpro Oy.
- Ojala, M. 1993. *Varhaiskasvatuksen perusteita ja haasteita*. Jyväskylä: Gummerus.
- Pikkukengurun koti OY:n www-sivu. 2013. [Viitattu 14.4.2014] Saatavissa:
<http://www.pikkukengurunkoti.fi/>
- Pruuki, L. 2008. *Ilo opettaa. Tietoa, taitoa ja työkaluja*. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Pönkkö, A. & Sääkslahti, A. 2011. Liikkuva lapsi. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) *Varhaiskas-
vatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus. 136–150.
- Solatie, J. 2009. *Luova lapsi oivaltaa, oppii ja pärjää*. Helsinki: Tammi.
- Stakes 2005. *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet* [verkkojulkaisu]. Sosiaali- ja terveysalan tut-
kimus- ja kehittämiskeskus [viitattu 25.11.2013]. Saatavissa:
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>
- Suoninen, E. 2008. Kulttuuri lapsen kasvattajana. Teoksessa: Lahikainen, A. R., Punamäki, R-L. &
Tamminen, T. (toim.) *Ihanteet ja arki*. Helsinki: WSOY.
- Taskinen, S. 2010. *Lastensuojelulain soveltaminen*. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Tilastokeskus 2014. *Suomalaisten yksinolo on lisääntynyt*. [Verkkojulkaisu] [Viitattu 3.9.2014]
Saatavissa: http://tilastokeskus.fi/til/akay/2009/06/akay_2009_06_2014-02-06_tie_001_fi.html
- Turja, L. 2010. Lapset osallisina- Kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. Teoksessa: Turja, L. &
Fonsén, E. (toim.) *Suuntana laadukas varhaiskasvatus*. Tampere: Juvenes Print. 30-47.
- UNICEF. Lastenoikeuksien sopimus. 13 artikla. [Verkkojulkaisu] [Viitattu 20.8.2014] Saatavissa:
<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>
- Vilén, M., Vilhunen, R., Vartiainen, J., Sívén, T., Neuvonen S. & Kurvinen A. 2006. *Lapsuus erityinen
elämänvaihe*. Helsinki: WSOY.
- Vilkka, H. 2006. *Tutki ja havainnoi*. Vaajakoski: Tammi.
- Virolainen, A. 2006. Varhaiskasvatus arjen toimintana. Teoksessa Häkkä A., Kuokkanen, H. & Viro-
lainen, A (toim.). *Lapsen parhaaksi –Lähihoitaja varhaiskasvattajana*. Helsinki: Edita.

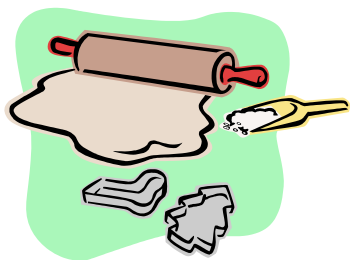
Vuorio, J.-M. 2010. Matematiikka varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Korhonen, R., Rönkkö, M.-L. & Aerila, J. (toim.). *Pienet oppimassa –Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen*. Turku: Uniprint.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. *Toiminnallinen opinnäytetyö*. Helsinki: Tammi.

Ylitapio-Mäntylä, O. 2011. Kasvatuksen sukupuolistavia käytäntöjä päiväkodissa. Teoksessa: Hurjala, E. & Turja, L. (toim.). *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Juva: Bookwell Oy. 274–285.

Ylä-Savon ammattiopisto. s.a. [verkkosivu] [viitattu 22.11.2014] Saatavissa:
<http://www.ysao.fi/Suomeksi>

LIITE 1: TIEDOTE VANHEMMILLE

LEIVOTAAN YHDESSÄ!

Olemme kolmannen vuoden sosionomi(AMK)opiskelijoita Savonia-ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötämme yhteistyössä Pikku Kengurun kodin ja Ylä-Savon ammattiopiston leipuripuolen kanssa. Opinnäytetyöhömmme kuuluu toiminnallinen osuus, pidämme leivonta tuokioita lapsille Pikku Kengurun kodin sekä Luma- keskuksen tiloissa. Opinnäytetyöllämme on selkeä tavoite, tukea lapsen kasvua ja kehitystä erilaisen toiminnan kautta sekä opettaa lapsille tavallisia arjen askareita ja mahdollisesti tuoda lapsille onnistumisen kokemuksia leivonnan avulla.

Leivontatuokioita järjestämme seitsemän (7) kertaa **23.01.2014 alkaen kello 9.00–11.00**. Leivontatuokiot toteutetaan pienryhmissä ja niin, että jokainen lapsi pääsee osallistumaan jonain leivontapäivänä mukaan toimintaan. Kahdeksannella kerralla pidämme Pikku Kengurun kodilla kahvittelun vanhemmille, jolloin vanhemmat pääsevät tutustumaan lasten tekemiin leivonnaisiin.

Leivontatuokioissa käytetyistä resepteistä toteutamme reseptivihkon joka on tarkoitus painattaa myöhemmin jaettavaksi leivontaan osallistuneille lapsille sekä kaikille halukkaille. Kuvaamme myös tuokioiden aikana materiaalia vihkoa, sekä opinnäytetyötä varten. Vihkon kuvituksessa käytämme mahdollisesti myös lasten tekemiä piirroksia. Leivontatuokioihin osallistuneiden lasten nimiä ei tule esiin reseptivihkossa ja mahdolliset toimintakuvatkin kuvataan niin, että kuvassa näkyy ainoastaan lasten kädet. Jos ette halua, että lapsianne kuvataan ja heidän piirroksia käytetään työssä tai teillä on muuta huomioitavaa/kysyttävää, ilmoittaisitteko asiasta päiväkodille tai suoraan meille.

Leivonta päiviä varten pyydämme vanhempia huolehtimaan lapsille sopivat vaatteet. Leivontakertojen ryhmäjako muodostetaan myöhemmin ja ilmoitamme siitä ennen tuokioita. Leipuripuolelta lapset saavat käyttöönsä kertakäyttöiset esiliinat sekä päähineet.

Leivontapäivät ovat:

- 23.1.
- 31.1.
- 6.2.
- 13.2. (erikoisruokavalio)
- 20.2
- 27.2.
- 6.3.
- Kahvittelu

Ystävällisin terveisin

Miia Heide & Susanna Koistinen

*****@edu.savonia.fi /040*****

LIITE 2: VIDEOKUVAUSLUPA

Hei!

Olemme alkuvuoden aikana työstäneet opinnäytetyötämme toiminnallista osuutta. Leivontatuokioita on pidetty viikoittain, jokainen lapsi pääsee vuorollaan mukaan leivontaan. Ensi torstaina (27.2.2014) leivontatuokio dokumentoidaan videoimalla Ylä-Savon ammattiopiston mediapuolen osaajien avulla. Videota käytetään opinnäytetyön materiaalina sekä mahdollisesti YSAO:n mainonnassa ja markkinoinnissa.

Pyydämme teiltä luvan lapsenne videokuvaukseen, palauttaisitko alla olevan lupalapun päiväkodille mahdollisimman pian. Kiitos yhteistyöstä!

Terveisin,

Sosionomiopiskelijat Miia ja Susanna,

yhteistyössä PikkukengurunKodin ja Ylä-Savon ammattiopiston kanssa.

VIDEOKUVAUSLUPA

Annan luvan lapseni videokuvaukseen 27.2.2014

Lapsen nimi: _____

Huoltajan allekirjoitus: _____

LIITE 3: LINKKI RESEPTIVIHKOON

<http://files.kotisivukone.com/pikkukengurunkoti.kotisivukone.com/Reseptivihko.pdf>